

Slovenske kulturne akcije

Leto XXIV, 2-3

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

Februar - marc 1977

misli

Pravilno izvajanje svobode zahteva najprej, da človek sprejme samega sebe kakor je, med drugim kot nekoga, ki ni absoluten, marveč omejen, — ki ni le sam svoboden in izoliran od drugih, temveč vstavljen med ljudi, ki so tudi sami svobodna bitja.

Pristni svobodi mora iti dalje za resnico: kratkovidnost, slepota sebičnosti, odrevenelo vztrajanje na lastnih stališčih... nadevajo človeku okove in resnici ne dopuščajo, da bi sprostila vse tiste osvobajajoče energije, ki jih dejansko nosi v sebi.

Ta pa predpostavlja, da človek v izvajanju svobode zna dajati prostor tudi svobodi in resnici drugih; predpostavlja torej, da na druge ne gleda kot na ogroženje lastne svobode, ampak da je do njih strpen in da si prizadeva za res iskren pogovor z njimi.

Če naj se življenje svobode razvija — in v vsakem pristnem življenju je skrito to teženje —, mora biti pogumno, mora znati tvegati, se tudi z novim soočevati, stopati tudi na nepoznana pota, tudi v nepredvidljivo prihodnost, mora biti ustvarjalno, se ne cmejevati na samo ponavljanje preteklega, ne samo izpolnjevanje zakona, ki se nanaša na vedno enako in isto stvarnost, marveč se mora stalno uresničevati tudi po enkratnosti in neponovljivosti lastne duhovne osebe.

Končno mora izvajanje svobode ostajati vedno na potu in v smeri transcendentnosti človeškega duha proti absolutnemu, — težiti v tej smeri proti brezmejnemu, neskončnemu, proti še ne do kraja uresničenemu, kar pa že prihaja, — prihaja kot absolutna Prihodnost, kot Bog v Kristusu. Kolikor je življenje svobode izkustveno preveto s to Prihodnostjo, je kljub prostorski-časovni krhkosti že dogodek večnosti.

vadimir truhlar

izvajanje svobode
(leksikon duhovnosti, 236)

amalik in todd se pogovarjata

Angleški zgodovinar Emmanuel Todd je napisal knjigo „Poslednji padec“. V nji z metodo, ki se je poslužuje znanost v raziskavi odmrlih civilizacij, rekonstruira družbeni ustroj v Sovjetski zvezi in napoveduje njegov konec. V Parizu se je na dolgo pogovarjal s svojim sovjetskim tovarišem zgodovinarjem, disidentom Andrejem Amalrikom. Pogovarjala sta se o bodočnosti vzhodne vesile. Dialog je objavil marca 1977 pariški tednik L'Express, od tu ga povzemamo.

Emmanuel Todd: Pogovarjali ste se z Georgesom Marchaisem, glavnim tajnikom Komunistične partije Francije. Razume ta mož notranja vprašanja v Sovjetski zvezi?

Andrej Amalik: Ne verjamem. Navadno so inozemski komunisti v stiku s prav neznatno, obrobno frakcijo sovjetske družbe; tako je njihov razgled dokaj enostranski.

E. T.: Zakaj vas prezident Giscard d'Estaing ni sprejel?

A. A.: Preprosto zato, ker ni želel vznevoljiti Brežnjeva, ki bo menda v kratkem prišel v Pariz.

E. T.: Se vam zdi, da zapadnjaki prav cenijo sovjetsko moč?

A. A.: Ko so podvignili svoj režim, so na Zapadu računali, da bo trajal kak teden, največ mesec dni. V zadnji vojni se je ZSSR sprijela z Nemčijo in je zmagala. Od tistih časov sem pa mislilo, da je njena moč nezdobljiva. Največja zmeta! Dokaj očitna so znamenja dekadence v sovjetski družbi.

E. T.: Se zapadnjaki tega zavedajo?

A. A.: Ne verjamem? Njihov uvid sovjetske pojavnosti je kaj površen.

E. T.: Kissinger je slabo poznal ZSSR. Carterjev svetovavec Brzezinski pa je pravi strokovnjak. Je morda tudi v tem iskati razloge za večjo ameriško trdoto do ZSSR?

A. A.: Morda. A Brzezinski bo kot politik, ne kot strokovnjak, potegnil pač z ameriškim mnenjem. Politika v zapadnih državah pa stopica nekje v sredi. Nobene zadosti močne osebnosti ni danes med vami, da bi pokazala svoje nezadovolje.

E. T.: Pred leti ste napisali razpravo „Bo ZSSR preživela leto 1984?“. Kaj menite danes o tem spisu?

A. A.: Težnja v polom je očitna. Vse je le vprašanje časa. Takrat sem mislil, da bi kakšen zunanji spopad lahko pospešil ta proces. Precenjeval sem kitajsko sposobnost za modernizacijo svoje vojske. Podcenjeval pa sem prožnost sovjetskih voditeljev in odziv Zapada na to prožnost. Režim je še v zagonu, a je bolan.

E. T.: Govorite o dekadenci. Pri nas pa nam naznanjajo dekadenco Zapada...

A. A.: Druga druge ne izključujeta.

E. T.: Kakšna so znamenja dekadence v ZSSR?

A. A.: Ideologija je izgubila moč. Nekoč živa sila se je sprevrgla v mrtvo obredje. Na njeno mesto stopa nekakšna nacionalistična miselnost, ki prav lahko privede do razkosa Sovjetske unije. Gospodarstvo bolj in bolj kameni: okostenelost v pobudah, brezbržnost med delavstvom. Drug dejavnik pa je staranje voditeljev.

E. T.: Je mogoče uvesti, kaj mislijo Rusi?

A. A.: Zadosti, da vstopite v kakšno krčmo tam okrog sovjetskih tovarn. Tam je ta delavčeva otopelost naravnost očitna. Tam ne boste slišali dobre besede o režimu.

E. T.: Samo negativne stvari?

A. A.: Samo te. A taisti delavec se bo docela drugače obnašal na kakšnem sindikalnem sestanku.

E. T.: To se pravi, da stvari prav razumejo?

A. A.: Sovjetski delavci so bili prvi, ki so spoznali vse bistvo tega ustroja. A manjka jim zgovornost izobraženca. Vsi imajo žene, otroke: prehraniti jih morajo in molčati zraven.

E. T.: Upor na vojni ladji, pobeg dveh letal, atentati v Moskvi in v Georgiji protestna gibanja zavoljo pomanjkljive prehrane v deželi: gre morda za pospeševanje tega razkrojitvenega procesa?

A. A.: Simptomi so.

E. T.: Ni že nekaj odločilnega?

A. A.: Še ne. Ustroj je neznansko zajeden. Še bo trajal. Zato pa bo tudi zrušenje

92 7/3/1979

strahotnejše. Trenutno stanje spominja na tiste čase pred Stalinovo smrtjo. Taista konservativnost. Taisto ozkogledje. E. T.: Ampak Rusi že niso več isti. Danes berejo, segajo po antikonceptivih...

A. A.: Voditelji so na pragu smrti, kot Stalin tamle leta 1953. Takrat so se tolkli proti „kozmpolitstvu“, danes pa tolčejo „sionizem“. Takrat je šlo za „primer belih bluz“, danes gre za atentate po Moskvi. Znamenja nevidnega spopada med zmernimi in skrajneži. Po Stalinovi smrti so zmagali zmerni. A vendar so razlike. Danes je ZSSR bliže. Del njenega javnega mnenja, šibek sicer, pa vendar dejaven, dviga glas. Družbeni in narodnostni ustroj se spreminjata. Usip rojstev izkazuje družbeno otopelost. Medtem pa je zmeraj večji porast rojstev med azijskimi narodi v Sovjetski zvezi.

E. T.: Ta usip rojstev sem razumel kot napredek. Ljudje, ki segajo po antikonceptivih, so pač ljudje, ki hočejo sami odločati o svoji usodi. V Franciji je ta poraba spremljala revolucijo, na Angleškem pa zmago Laboristične stranke. Vam pa se zdi kot nekakšna dekadenca. Morda pa so prav zato Rusi danes bolj prirebniki kot prej...

A. A.: Bolj razumni so. V vsakem primeru pa usip rojstev naznanja spremembo. Tudi otopelost. Nekakšno meddobje obmirovanja, ki loči dve vrsti dejavnosti.

E. T.: Po tistem uporu na ladji in po pobegu letal je ruska vojska še trdna?

A. A.: Je. A med oficirji vre. Birokracija se boji bonapartističnih teženj. Če vse to pripelje v „impasse“ – v slepo ulico, ne izključujem možnosti vojaškega udara.

E. T.: Reciva, da pride od vojaškega upora v različnih satelitskih državah. Bo Rdeča armada danes ravnala tako, kot je ravnala 1956 in 1968?

A. A.: Menim, da. Zavisi pač od zadržanja poljske, nemške ali češke vojske. Če bo Kremelj prepričan, da bo udaril z glavo ob zid, ne bo napadel.

E. T.: Kakšni so stiki med sovjetskimi in satelitskimi disidenti?

A. A.: Šibki. Te dežele so med seboj izolirane.

E. T.: Helsinški dogovori so danes nekakšna skupna vez za vse oporečnike v sovjetskem območju. Prav res mislite, da bo sistem pristal na njihovo uresničenje?

A. A.: Če bodo določila prenesli v življenje, se bo režim spremenil.

E. T.: Ne zrušil?

A. A.: Morda bodo vstale osebne težave. Nesposobni voditelji se bodo morali umakniti. Določene avtoritarne združbe evolvirajo. Španija...

E. T.: Španija je mnogo bogatejša. Sovjetske voditelje mrtviči ideologija ali jih hromi strah ob misli, da bi z reformami sprožili nezadržan proces?

A. A.: Ne mrtviči jih ideologija; le za nobeno ceno nočejo s političnega odrišča.

E. T.: Isto bi lahko trdili o španskih voditeljih.

A. A.: Sovjetska oblast je neskončno bolj totalitarna, je pa možna tudi sprememba. Lahko izbira med demokratizacijo ali pa med zrušenjem.

E. T.: Sovjetsko družbo lahko štejemo k razvitim družbam?

A. A.: Na določenih področjih, recimo na vojaškem.

E. T.: V ZSSR je občuten nekakšen manjvrednosten tehnološki kompleks spriču Zapada. Se ni ta kompleks zajedel tudi v vojaško območje? Morda pa je vojaška tehnologija že naprej?

A. A.: Nisem strokovnjak, a lahko zatrdim, da bo mnoštvo nadomestilo kakovost.

E. T.: Kako je v ZSSR s prehrano?

A. A.: Zmeraj slabše. Ljudje hodijo kupovat hrano tudi 200 km daleč iz Moskve.

E. T.: Težave z zalogami rodé posamična protestna gibanja po deželi. Je možno, da se posplošujejo?

A. A.: Zadet bi nas morali kar dve zaporedni slabi letini in Združene države bi nam morale odbiti nakup žita, ki je namenjeno tudi živini, za strateške zaloge pa za dežele, kot je Kuba. Zdravnik, ki naj uspe v zdravljenju, mora včasih povzročiti tudi krizo. Sovjetska družba je prav potrebna krize. Če bo v ZSSR zmanjkalo žita, ga bo pač zmanjkalo. A do zdaj je Zapad še zmeraj prepričan, da bi se Sovjetska zveza morala sprijeti s takšno krizo.

E. T.: Ni bojazni za kakšen histeričen napad – recimo, kakšna vojaška avantura – pri sovjetskih voditeljih, ki so postavljeni med notranjo disidenco in zunanji pritisk?

A. A.: Prav mogoče. A ni nujno, da bi zapadna pomoč preprečila vojno.

E. T.: Na zahodni fronti?

A. A.: Ne. Rajši na Kitajskem.

E. T.: Pa je vendar notranja propaganda prešla od rumene nevarnosti na nemško, predvsem pa na sionistično...

A. A.: Sovjetska oblast prav nič ne verjame v nemško nevarnost. Izrablja pač stara protinemška čustva še iz za zadnje vojne. Antisemitstvo pa je simptom, ki naznanja vse krize na Ruskem. V carskih časih, v stalinističnih, pa danes tudi tako.

E. T.: Če upoštevamo zmeraj večje vretje v ljudskih demokracijah, bi bila sovjetska vlada vseeno zmožna tvegati vojsko s Kitajsko? Satelitske dežele bi se oddaljile...

A. A.: Voditelji v teh državah so med križnim ognjem: na eni strani Sovjetska zveza, ki jih drži na nogah, na drugi pa strah pred lastnimi narodi.

E. T.: Postavim, Madžarska: neznansko večja blaginja tu kot pa v ZSSR. Njeni voditelji, ki so „gospodarsko“ dočela postavni prav zaradi svoje izvirne gospodarske politike, bi prav lahko poskusili s kakšnim prelomom.

A. A.: Gospodarski uspehi na Madžarskem nimajo prav nobene zveze s komunizmom. Od 1956 naprej morajo pač računati s koristjo madžarskega ljudstva. Zato pa tudi reforme...

E. T.: Zakaj pa sovjetski voditelji ne sežejo po podobnih gospodarskih reformah?

A. A.: Ker so tepci.

E. T.: Čas dela za vas...

A. A.: Res, a proces dekadence je že mnogo dlje kot pa demokratizacija. Vse se bo zrušilo.

E. T.: Bo ZSSR preživela leto 1984?

A. A.: Bo. A do kdaj?

(iz francoščine mt)

La subversión fue la primera en violar esos derechos humanos atacando la existencia, el trabajo, la paz y la prosperidad. Tenemos aquí un enemigo que quiere caotizar por la fuerza nuestra sociedad, y abolir los valores occidentales y cristianos que defendemos, y en cuya cúspide está Dios... Puedo afirmar que en la Argentina no hay personas detenidas por sus opiniones políticas. Sólo hay gente que, por su acción o su actitud, ha inspirado o ayudado a la subversión, realizando agitación política o sindical. Pero como somos fervientes partidarios de la libertad, nuestro deseo es restablecer los derechos humanos y las garantías constitucionales. En la medida en que lo permitan las condiciones generales del país...

el presidente **Jorge Rafael Videla**

durante el reportaje de André Pautard,
del semanario parisiense L'Express,
(Buenos Aires, marzo de 1977).

trikrat sedemnajst japonskih zlogov

Z drevesa zlatih káki jabolk
je legel zadnji list
na sneg.

Na grob dragega Karla Mauserja, ki sem ga bil nekoč
v Ljubljani tako napeto poslušal.

Japonski sad káki ostane na drevesu še dolgo potem,
ko ni več nobenih listov.

Od šamisen na gejške roki
zajoka zvok
na goli breg.

Na grob dragega patra Karla Truhlarja DJ, mojega
nekdanjega profesorja.

Šamisen je stara japonska kitara treh strun, ki lahko
posebno pod prsti gejške izrazi čustva.

Pri SKAli v polju spe načrti.
Le vrana čaka
zimski sneg.

Tretji del te januarske elegije, ki obenem opisuje ti-
pično tožasno januarsko naravo, pa v podobe skriva
nedavni pesnikov polom.

Vladimir Kos.

iz slovenske kulturne akcije

- Redni ustvarjalni član v Glasbenem odseku je od no-
vega leta naprej dirigent in vodja mladinskega in dekl-
škega zbora v Torontu lazarist TONE ZRNEC CM.
Kulturno izredno razgledani muzik je tudi vicepostula-
tor pri procesu za beatifikacijo škofa Ireneja Friderika
Barage. O njegovem dosedanjem ustvarjalnem delu in
najnovejših dosežkih poročamo pod zaglavljem Ustvar-
jalci Slovenske kulturne akcije.
- Pisatelj VINKO BELIČIČ, ki je pri lanskem literar-
nem natečaju v spomin prof. Ignacija Lenčka za naj-
boljšo novelo prejel prvo nagrado, je v pismu 9. ja-
nuarja letos darovalcu g. Ladislavu Lenčku CM odločil,
da denarni znesek nagrade 200 dolarjev poklanja Zave-
tišču škofa Rožmana v Buenos Airesu. Iz darilnega
pisma povzemamo:

Sporočilo, da mi je žirija literarnega natečaja Med-
dobja za prozo „Tostran doline“ podelila prvo na-
grado, me je napolnilo z veliko srečo, zadovoljstvom
in hvaležnostjo.

Hvaležen sem Slovenski kulturni akciji in Meddobju
za spodbujanje k pisanju. Če bi takih zunanjih spod-
bud ne bilo, bi moje pero počivalo ali se vsaj ne
potrudilo dovolj. V želji po udobnosti in miru bi
zakopal svoje talente, ki sem jih prejel od Stvarnika.
Ko pa vidim, da talent, ki mu pomagata prizadeva-
nje in trud, lahko ustvari kaj lepega in dobrega in
trajnega, je to le spodbuda k nadaljnjemu delu. In
tako z božjo pomočjo še ne mislim odložiti peresa.

Že ko sem svojo prozo odpošiljal, sem bil odločen,
da vsako morebitno nagrado odstopim oz. razdelim
slovenskim ustanovam v Argentini. Po dolgem pre-

mišljevanju in tehtanju sem zdaj, v želji, da se ne
bi nikomur zameril, sklenil tole:

Svojo nagrado pri literarnem natečaju Meddobja v
znesku 200 dolarjev darujem Zavetišču škofa Rožma-
na v Buenos Airesu.

Ta ustanova je socialna in humanitarna. V njej vi-
dim trajen spomin na velikega škofa in streho za
tiste, ki so največ žrtvovali, ko je bilo v hudi pre-
skušnji vojnih let treba pokazati doslednost, pogum
in zvestobo.

podpisan: Vinko Beličič

G. Ladislav Lenček CM je takoj po prejemu pisatelje-
vega pisma nagradni znesek nakazal Zavetišču škofa
Rožmana v Buenos Airesu.

Kulturna akcija se veseli Beličičeve knjižne odlike, saj
je njegovo pero prav zanesljivo vrh slovenske zdomske
proze, hkrati pa spoštljivo čestita velikodušju avtorja
novele „Tostran doline“.

- Redna dveletna skupščina Slovenske kulturne akcije bo
v soboto 21. maja 1977 v gornji dvorani Slovenske hiše
v Buenos Airesu. Sklic objavljamo na drugem mestu te
številke.
- Glas SKA se je tokrat precej zakasnil z izidom zaradi
selitve tiskarne in založbe Baraga v lastne prostore ob
Baragovem misijonišču v Lanusu. Tiskarna je zdaj že
v polnem zaletu. V stavnici je tudi že aprilski številka
našega lista, ki jo bodo bralci prejeli še pred koncem
meseca. Majska pa bo izšla za redno dveletno skupščino.
- Najavljen je prvi letošnji zvezek Meddobja, s katerim
bo revija stopila v XVI. letnik za leto 1976.

PESNIŠKA BESEDA FRANCETA BALANTIČA NAJ BO V PONOS VSAKI SLOVENSKI DRUŽINI. NJE-
GOVO ZBRANO DELO, KI JE IZŠLO PRI SLOVENSKI KULTURNI AKCIJI, BODI NA ČASTNEM MESTU
V VSAKI SLOVENSKI KNJIŽNICI V ZDOMSTVU IN ZAMEJSTVU. POKLONITE KNJIGO SVOJIM DRA-
GIM IN PRIJATELJEM – DALI JIM BOSTE Z NJO NAJLEPŠE DARILO TRAJNE VREDNOSTI.

ustvarjalci ska

dirigent tone zrnec, toronto

Lazarist TONE ZRNEC CM, redni ustvarjalni član Slovenske kulturne akcije v njenem glasbenem odseku, že sedemnajst let v Torontu, v Kanadi kvalitetno prispeva k ohranjanju in bogatjenju slovenske glasbene dediščine in njenega muzikalnega izročila med slovenskimi rojaki. Posebej je že 1960 posvetil svojo muzikalno prizadevnost mlademu slovenskemu rodu povojnih naseljencev. Od 1965 naprej vodi stalni mladinski in dekliški zbor, ki ju danes sestavljajo mladi pevci in pevke, otroci slovenskih staršev, rojeni že v Kanadi. Med 1967 in 69 je vodil tudi moški oktet. Prvi večji glasbeni nastop z otroškim zborom je pripravil leta 1960: uprizoril je otroško spevoigro *Kresniček*, ki jo je napisala in komponirala pianistka in orga-

Tone Zrnec dirigira dekliški zbor

biaka je glasbenik tudi Matija Lebar, ki ima v Torontu lastno glasbeno šolo in igra več instrumentov; solist Johny Kolenko je študent glasbene fakultete, hkrati pa vodi lasten komorni orkester in poučuje glasbo v Torontu. Solistka Marta Demšar je akademičarka in študira tudi glasbo.

Podjetni torontski slovenski muziki pa niso ostali le pri koncertu. Izdelali so s tehnikom Fr. Kusom tudi kaseto z magnetofonskim posnetkom koncertnega sporeda, ki mu je Zrnec dodal še 5 pesmi mladinskega zbora s prejšnjih nastopov. Kaseto z 90 minutnim trajanjem v stereofonični tehniki je na voljo vsem slovenskim melomanom pri prirediteljih v Kanadi.

Glasbeni odsek Slovenske kulturne akcije z njo vred čestita k novemu uspehu svojega člana Toneta Zrneca CM, ki v Kanadi tako prizadevno priča za slovensko kulturno prisotnost v svetu. Meni, da s svojim kulturnim in umetniškim delom ob vsem drugem odgovornem poslu – župnik, vice-postulator za Baragovo beatifikacijo in še kaj – v polno uresničuje zagotovila, ki jih je bil poslal predsedniku SKA ob vstopu med redno članstvo, ko je zapisal, „da bom, po svojih močeh in kolikor mi bo vsakdanje poklicno delo dovoljevalo, rad sodeloval in skušal uresničiti dolžnosti ustvarjalnega člana“. O tem zatrdilo priča tudi njegov odlični angleški kritični esej o skladatelja Primoža Ramovša simfonični skladbi „Simfonični portret“ Ireneja Fridrika Barage, ki ga je objavil v slovenskem prevodu Glas oktobra lani.

Zrnčev otroški zbor na koncertu v Torontu

nistka prof. Mirijam Jeločnik Tozon iz Ljubljane. Nastop, ki je pobudil splošno pozornost in veliko navdušenje med rojaki, je bil v novi dvorani župnije Marije Pomagaj v Torontu. Do lanskega decembra je dirigent pripravil s slovensko mladino v ontarijski prestolnici že 26. koncertov in glasbenih nastopov. Od teh jih je šest zapisanih kot festival; pridružil jim je tudi plesne nastope in slovenski folklorni prikaz. Tri so uprizoritve spevoiger: že omenjeni *Kresniček*; *Zvezdica zaspanka*, ki jo je Zrnec sam komponiral in se z njo izkazal tudi kot kvaliteten skladatelj; pa *Bavbavčki*, katere libreto je spesnila Miriam Jeločnik Tozon, uglasbil pa jo je prof. Matija Tomec.

Najnovejši Zrnčev dosežek pa je bil velik Vokalni koncert ob spremljavi orkestra, ki ga je s slovensko mladino pripravil lani in z velikim uspehom izvajal 11. in 12. decembra 1976 v dvorani Marije Pomagaj v Torontu. Svojskost te glasbene predstavitve je bila še posebej orkestralna spremljava. Vsi dosedanja koncerti so bili a capella, ali pa ob spremljavi klavirja ali harmonija. Na koncertu so otroški, mladinski in dekliški zbor pod Zrnčevo taktirko odpeli 20 pesmi v slovenščini, angleščini in španščini; znaten del sporeda so zasegale božične pesmi, saj je bil nastop skoraj na predvečer božične noči. Nastopilo je 84 otrok in deklet, ki jim je pridružiti še tri soliste.

Pesmi sta orkestrirala za komorno zasedbo glasbenika Matija Lebar in ukrajinski skladatelj Walter Babiak. Poseben poudarek zasluzi Zrnčevo prizadevanje za pristop v Kanadi rojene slovenske mladine k slovenskemu glasbenemu zakladu. Koncert je tudi dokaz, da se kulturno ustvarjalno med kanadskimi slovenskimi rojaki danes predvsem uveljavlja mladi slovenski rod, kar je zdomstvu v pogum in upanje, da bo znal tudi v Ameriki rojeni slovenski prirastek tvorno prispevati k uveljavljanju in zaznatosti slovenske kulturne prisotnosti na ameriškem severu. Osnovno misel je dala koncertu Antona Jobsta udarna „Pesem mladine“; ljubezen do slovenske preteklosti, ki nam hrani velike zglede junaštva in samobitnosti, pa je pričala pesem „Slovenskim puntarjem“, ki jo je na pobudo dirigenta Zrneca posebej za zbor zapisal pok. pesnik Karel Mauser, uglasbil pa tržaški slovenski skladatelj Ubald Vrabec.

Kot nam zatrjujejo poročila prijateljev in kulturnih sodelavcev iz Toronta, sta bila oba koncerta ne samo praznik slovenske pesmi in glasbe v Kanadi, marveč tudi izraz glasbene solidnosti in kvalitetnega ustvarjanja pri mladih pevcih. To je priznal tudi v Torontu splošno znani komponist Walter Babiak, ki vedno najde čas za svoj glasbeni prispevek slovenskim mladinskim zborom.

Velja pripomniti, da je imel dirigent Zrnec pri nastopu v sodelavcih poklicne glasbenike. Poleg skladatelja Ba-

Slovenska mladina v Torontu je kulturno dejavna

Ob kroniki o ustvarjalnih dosežkih našega rednega člana se nam zdi vredno dodati tudi zapis, ki smo ga brali v januarski številki torontskega slovenskega mesečnika Božja beseda (januar 1977, 28. letnik):

Dekliška srednja šola St. Joseph's College School v Torontu je drugi teden v decembru (1976) trikrat uprizorila spevoigro *Carnival* (Bob Merrill's). Pri uresničenju zahtevno ordrskega dela so opravili glavno delo sinovi in hčere slovenskih staršev. Režijo in produkcijo je imel v rokah g. Blago Čekuta (sin arh. Vilka Čekute, rednega člana SKA - op. Glasa), glasbeni vodja in dirigent orkestra je bila gđč. Marija Babič, koreograf pa gđč. Ana Marija Žumer. Glavno vlogo Lili je igrala gđč. Neži Čekuta, režiserjeva sestra. I na odru i v orkestru je sodelovalo še več mladih Slovencev.

akad. kipar france gorše

je bil v začetku januarja operiran. Operacija je uspela. Mojster je že v okrevanju. Vsi prijatelji pri Kulturni akciji in vsi občudovalci njegove umetnosti mu želimo skorajšnje zdravje v upanju, da bo brž spet prijel za dleto. Mojster bo letos praznoval 80-letnico rojstva, ki jo bomo pri Kulturni akciji v Buenos Airesu počastili s posebnim kulturnim večerom in z aluzivnimi objavami v naših publikacijah. Pred kratkim je Kulturna akcija odkupila kopijo filma „Gorše v Kanadi“, ki ga je lani izdelal naš redni član Tone Zrnec CM. Film bomo predvajali na Goršetovem kulturnem večeru, ki ga bomo obogatili tudi s serijo barvnih diapozitivov najnovejših mojstrovih del.

† vladimir truhlar

VEČER V BOGU

*Le sam veš, večer,
kako sem zaživel
iz žarkega popoldneva
nad bleščavo reke.*

*Tvoja motna zelenina,
tvoji sivomodri pasovi
in čisti ognji*

*zda j dobrotno
stopajo vame
in mi presevaj o
ugasle bolečine
še vedno čakajočega
srca.*

*Ko mu spoko jno
dosežejo dno,
se zazrcalijo
v brezbrežju
Boga.*

Zvestoba slovenstvu: bil je najbolj prevajan slovenski povojni kultur-
nik, pa ga ta svetska afirmacija ni odtujila, nasprotno...
Intelektualna poštenost: dovolj, da omenimo njegov sicer obzirni, a
vendar neuvrščeni glas o Cankarju...

Značajska moškost: ni se sramoval priznati svoj integralistični izvor,
od Tomca de Ušeničnika...

„Dostojanstvo in pogum“, to je bil binom, ki ga je izrekel prijatelj
malo pred smrtjo, ta pomembni kristjan z ne premočnim političnim,
a z dobrim eshatološkim čutom.

Dostojanstvo in pogum: je mogoče izreči kaj žlahtnejšega v ta naš
prostaški in steriorizirani čas?

Slovenski kristjani smo zgubili dragoceno intelektualno in moralno
prisotnost sredi polzračnega prostora, v katerem nam je živeti.

Vse polemike o Truhlarju so zamrle ob pretresljivem dojmu dostojan-
stva, s katerim je odšel od nas.

Alojz Rebula

vladimir truhlar v krajini absolutnega
(mladika, 1, trst 1977)

VLADIMIR TRUHLAR je odšel. Po vseh zemskih izku-
stvih – ni jih bilo malo – k Absolutnemu, ki je zavetek
in odvetek, spočitek in plačilo. Ob večerni uri. Ko se de-
leži spet razdelé.

Za njegov odhod bi bil moral zapisati besedo v slovo poet,
pravljicar pri omizju literarne bratovščine v Kulturni ak-
ciji: med penati zdomskega peresa v ustanovi je bil. Tudi
udje teološke bratovščine pri Kulturni akciji bi mu bili
prej poklicani peti bilje, kot pa kronist v Glasu. Ne na-
zadnje pa so ga šteli tudi filozofje za svojega – prve čase,
ko so modrovali še polifono, ne kot zdaj le posamični so-
listi; tudi njih kdo bi bil morda vedel dobro besedo k slo-
vesu; vsaj krščanski zbogom, pa prav potihem – hvala,
če drugega ne.

Ker nisem na penat zdomskega peresa, ne teolog, najmanj
pa modrec, zapišem Truhlarju in memoriam teh nekaj bež-
nih vrstic kot kristjan, ki ga njegovi uvidi in zapisi v
vseh treh slovenskih knjigah oživljajo in opogumljajo sredi
velemestne in ameriške vrtoglavice tako neznosne brez
Boga, pa kot Slovenec, ki sem mu dolžan hvalo za vse
prežlahtno sadjé njegovih religioznih verzov, pa ne manj
za njegov nalet, s katerim je ponesel slovensko ime v véliki
svet na svetovnih katedrah in s svetovnimi jeziki.

VLADIMIR TRUHLAR je bil v Slovenski kulturni akciji
od početnih dni. Redni ustvarjalni član v njenem literar-
nem odseku. Tudi v filozofskem... Njegove teološke eseje
– teološkega odseka takrat še nismo zmogli – sta prva
urednika Meddobja prav prizadevno in z vidnim ponosom
tiskala v reviji na prvih straneh. Njegova poetična ustvar-
jalnost je sevala prav iz izbranih vrhov v publikaciji, ki so

jo zaradi kvalitete, svobodnosti in usodobljene širinskosti
kritiki upravičeno pokrstili za najboljšo slovensko revijo v
petdesetih letih.

Truhlar je v Kulturno akcijo s svojimi razmišljanji, zazna-
nji in uvidi – takrat je bil že priznan profesor na Grego-
riani, oče teologije duhovnosti, njegove knjige pa so pre-
vajali iz latinščine v evropske jezike – prinesel aktualnost,
teženje h kvaliteti, duhovno in srčno širino, svetovljansko
razgledanost, afirmacijo slovenskega deleža v evropski in
svetovni teologiji. Njegov ustvarjalni prispevek Meddobju
in Kulturni akciji je več kot velik. Tudi pomemben. O tem
pričajo mnoga pisma prvima urednikoma – menim, da so
še ohranjena in da herostratstvo še ni seglo do njih –,
kjer gregorjanski profesor in slovenski poet svetuje, na-
črtuje, zamišlja in odpira možnosti.

Za vse čase bo Slovenski kulturni akciji pri njenih tiskih
v največjo čast objava njegovih izvirnih pesniških zbirk
religiozne ubranosti „Nova zemlja“ in „Rdeče bivanje“.
Ta poezija predstavlja novo govorico na slovenskem Par-
nasu. Mirno ju lahko postavimo v sam vrh vse slovenske
zdomske poetične dejavnosti. Do danes nista našli ugled-
nega tekmeča. S temi enkratnimi verzi je ustanovo, ki mu
je bila pri srcu, približal evropski ravni v ustvarjalnem
hotenju in prizadevnosti.

Za svoje delo pri Kulturni akciji Truhlar ni bil nikoli ho-
noriran. Rad pa je za njene gmotne potrebnosti večkrat
odprl svoj žep, prav radodarno, tako, da leva ni vedela,
kaj desna...

Toliko bičani in prebičani Pogovor pod Quirinalom, inter-
vju, ki ga je ob dialogiranju s Truhlarjem zapisal takratni

sourednik Meddobja pesnik Rafka Vodeb, so pobudili uredniki revije, ne Truhlar, kot se mu očita. Zapisani dokazi o tem so ohranjeni. V pogovoru je jezuitski teolog smiselno in odkrito, moško in zanesljivo kot svoboden človek in kot kristjan povedal, kar je uvidel in menil, nanizal venec svojih zaznanj o takratnem slovenskem trenutku že v žaru koncilskega kresa prenovitve vesoljnega božjega občestva. Povsem nekulturni dejavniki so objavili intervjuja v Meddobju preprečili: Člani Kulturne akcije nismo bili povprašani ob težavah odločitve buenosaireskih urednikov, katerih odlika ni bil ravno pogum, četudi sta ista urednika že nekaj let prej v reviji vneto natisnila niz Edvarda Kocbeka še ne objavljenih pesni... S tem posegom obrobne, preživetega strankarstva, ki mu ni mar ne kulture, še manj umetnosti, marveč života, le za prhko ugodje lastnega veličanja, je kopnela najbolj zgledna značajna poteza v Kulturni akciji – njena duhovna in miselna širina, njen ob ustanovitvi tudi v pravih zatrtih pluralizem, ki seže iz slovenske krščanske tradicije v pristop h kulturni pojavnosti zdomstva v velikem svetu. Buenosairesko uredništvo Meddobja je po glavnem uredniku sporočilo Truhlarju – brez utemeljitve –, da intervju ne bo objavljen, in odklonilo njegovo prihodnje sodelovanje. Truhlar se je pač amaknil. Post festum se vprašujem: bi ne bilo morda bolj v slogu krščanske širine, recimo pokoncilskega duha, na katerega sta tudi urednika Meddobja vneto prisegala, če bi intervju natisnili prav kot je bil zapisan, pa pobudili z objavo – če je bilo res za brambo vere in slovenstva tako nujno – ob njem tudi objavo drugačnih mnenj in uvidov na isto problematiko in tematiko? Tako, menim, bi pač ravnal kristjan, ki mu naročilo iz zadnjevečerske oboednice o ljubezni pomeni živost življenja, ne samo mrtvo črko, v katero se mimogrede zagleda, če že odpre Janezov zapis Velikoduhovniške molitve. Čudi pa se nezagrozen idejni zdomec, kako da se ni zrušil zdomski Olimp, ko je taisti intervju, ki ga je Meddobje odklonilo, nekaj pozneje zagledal luč in dan v tržaški, tudi po mnogih idejnih zdomcih pisani in urejani Mladiki!... Vladimir Truhlar v Slovenski kulturni akciji ni skotil prav nobene krize, kot mu očitajo. Preprosto, ker krize v Kulturni akciji do zdaj sploh ni bilo; sicer bi morali govoriti o nujni in nenehni krizi v vseh družbenih ustanovah v zdomstvu, kadar ob skupščinah svobodni člani volijo nova imena v vodstvo; ali pa bi morali pisati o vsakdanjih krizah po družinah, kjer prav zares niso vselej vsi o vsem soglasni. Če pa je kdo tako travmatično zaprt in zagledan le v svoje uvide in v svoj

osebnjakarski svet, da drugačnega ne prenese, pa da celo prav po nekrščansko bližnjemu ne priznava pravice do drugačnosti, ta je na krščanski ravni prespal zadnji koncil, na človečanski pa deklaracijo o človekovih pravicah.

Ob Truhlarjevem odhodu se zdi potrebno brez srda in brez zameglene zagrizenosti omeniti prav ta dejstva, posebej ker smo celo v sicer zgledno napisanem nekrologu v nekem zdomskem listu naleteli na neupravičene namige, da je teolog in pesnik Vladimir Truhlar podnetil v Slovenski kulturni akciji krizo (ob dolgi vrsti drugih netočnosti in spodrsrljavev, ki so omenjenemu nekrologu navrženi).

Truhlarjevo mesto v evropski teologiji je priznано. Nihče mu ga več ne vzame. V slovenski duhovni prostor je s svojo teologijo duhovnosti prinesel nov, zlahten sad. Za poslednjo grenkost – ob gredi mnogih drugih grenkih spoznanj in izkustev zadnjih let – mu je najstarejša slovenska založba Mohorjeva družba odklonila natis zadnje knjige „Doživljanje absolutnega v slovenskem leposlovju“. Bi ne bila dolžnost kulturnega zdomstva, če je v njem krščanska širina res živa krepost, da Truhlarju post mortem, ker je bil tudi zdomec in zdomstvu ni ravno malo dal, poskrbi za natis te knjige v svobodi, do pike tako, kot jo je bil napisal? To v dokaz spoštovanja in resnične cene do slovenskih duhovnih in kulturnih vrednot, ki presežejo trenutne politične in režimske meje ter se zanesljivo postavljajo med velike sodobne stvaritve zunaj folklornega domačijstva. Zdomstvo bi s takšnim dejanjem samo potrdilo, da svoboda duha zares ceni kot najvišjo dobrino.

Truhlar se je po marcu 1969 spet nekajkrat oglašil v Meddobju po prijateljskem nagovarjanju zdajnega urednika Glasa. Za naše delo se je iz Rima živo zanimal; pa tudi na zadnjem prehodu razočaranja skozi Ljubljano v poslednje spočitje k Absolutnemu iz Tirol ni pozabil ustanove, ki ji je bil prvih petnajst let veliko dal. O tem pričajo njegove duhovniške in slovenske želje v pismih uredniku Glasa.

Med slovenskimi kulturnimi delavci v svobodnem svetu, ki znajo trezno in pozorno prisluhniti utripom časa in jim zdanji miselni prehod iz starega, odživelega v novo, šele brsteče, zares meddobje ni samo mrtva črka, bo Truhlarjevo ime zmeraj pomenilo sodobne slovenske svetovljanskosti duha. Njegov poetični obolus na slovenskem Parnasu pa bo blestel še dolgo, dolgo potem, ko bodo zdajšnja po sili zmitizirana literarna imena že zdavnaj splesnela.

Naj živi v Bogu!

nikolaj jeločnik

TRUHLARJEVE KNJIGE

Petnajst samostojnih knjig:

De experientia mystica, Gregorijanska univerza, Rim 1951; *Antinomiae vitae spiritualis*, Gregorijanska univerza, Rim, 1. izd. 1958, 4. izd. 1965 (prevedena tudi v španščino in italijanščino); *Structura theologica vitae spiritualis*, Gregorijanska univerza, Rim, 1. izd. 1959, 3. izd. 1965; *Problema theologica de vita spirituali laicorum et religiosorum*, Gregorijanska univerza, Rim, 1. izd. 1965; *Labor christianus*, Herder, Rim - Freiburg - Barcelona 1961 (prevedeno v španščino in italijanščino); *Christuserfahrung*, Herder, Rim, 1964 (prev. na špansko, italijansko in holandsko); *Fuite du monde et conscience chrétienne d'aujourd'hui*, Herder, Rim, 1965 (prevedeno na italijansko); *L'ora dei laici*, Borla, Turin, 1966 (prev. na špansko in portugalsko); *Teilhard und Solowjew*, Dichtung und religiöse Erfahrung, Alber, Freiburg

- München 1966 (prevedeno v španščino in italijanščino); *Sui mondo d'oggi*. Meditazioni teologiche, Queriniana, Brescia, 1967; *Pokoncilski katoliški etos*, Mohorjeva družba, Celje, 1968 (prevod v italijanščino); *Katolicizem v poglavitnem procesu*, Mohorjeva družba, Celje, 1971; *Concetti fondamentali della teologia spirituale*, Queriniana, Brescia, 1971; *Leksikon duhovnosti*, Mohorjeva družba, Celje, 1974; *Doživljanje absolutnega v slovenskem leposlovju*, v rokopisu.

V sodelovanju z Gustavom Thilsom, univ. profesorjem v Luvainu: *Laïcat et sainteté I*, Laïcat et vie chrétienne par-fate, Herder, Rim, 1963 (prevedena na špansko, italijansko in portugalsko); *Laïcat et sainteté II*, Sainteté et vie dans le siècle, Herder, Rim, 1965 (prevedena v španščino, italijanščino in portugalsko).

Okrog 250 esejev, razprav, recenzij, gesel za strokovne teološke revije in enciklopedije.

BORUT ŽERJAV

26. januarja letos so v Parizu pokopali BORUTA ŽERJAVA, sina predvojnega slovenskega ministra dr. Gregorija Žerjava. Bil je med pomembnimi slovenskimi zdomskimi kulturniki in pisatelji. Od 1949 naprej je živel v Franciji. V prvih letih Slovenske kulturne akcije je vneto sodeloval tudi v naši reviji Meddobje, pa tudi v Glasu s kronikami in zapisi iz pariškega in francoskega kulturnega življenja. Na Francosko je prišel iz švice, kjer je po vojni diplomiral iz politične zgodovine. Bil je profesor zgodovine na Mednarodnem inštitutu (Kolegij Svobodne Evrope) v Strasbourg. V Parizu je vneto sodeloval pri slovenskih oddajah na francoskem radiu s kulturnimi kronikami in zapisi pod psevdonimom Borut Klas. Nazadnje je

sploh vodil slovensko sekcijo na radiu. Pred nekaj leti je bila slovenska oddaja ukinjena, z drugimi inozemskimi vred. Bolelo ga je kot Slovenca in kot kulturnika. Bil je izredno razgledan in kulturno prefinjen pisec. Posebej pa se je posvečal slovenskim vprašanjem in ob njih zavzeto tudi naši Koroški. Bil je vnet za vsako slovensko kulturno podjetnost v zdomstvu, h kateremu se je s ponosom štel. Slovenske kulturne ustanove, Kulturno akcijo posebej, je neenkrat tudi denarno podprl.

Boruta Žerjava bomo pri Slovenski akciji ohranili v živem spominu. Njegovim in slovenski skupnosti v Parizu – sožalje.

SLOVENSKIM PUNTARJEM

*Vaš prah je v zemlji kakor zlata žila,
iz nje rasto rodovi v nove dni,
daj Bog, da močna zveste bi pojila!*

*Pozdravljeni, po mukah pokončani,
stoletja že spojeni ste z zemljo,
svobodni zdaj, nikomur več tlačani!*

*Z ljubeznijo trebili ste ledine,
z ljubeznijo skrbeli za naš rod,
mi nosimo sadove vaše dnine.*

*Šli preko vas biriči so in ječe,
vi zibali ste v srcu ves naš svet,
še danes znoj vaš se na njem leskeče.*

Pokojni pesnik Karel Mauser je gornjo odo zapisal za mladi slovenski rod 22. oktobra 1973, za 400-letnico kmečkih uporov na Slovenskem, na prošnjo našega rednega člana dirigenta Toneta Zrneca CM iz Toronta. Besedilo je uglasbil za mladinski zbor tržaški skladatelj Ubald Vrabec, orkestriral pa ukrajinski skladatelj Walter Babiak v Torontu.

Umrli je pisatelj KAREL MAUSER. Izrazit emigrantski pisatelj, ki si je s svojo pisano in govorjeno besedo znal pridobiti slovensko ljudstvo treh dežel: koroških, severno-amerikanskih in argentinskih Slovencev. Ljubezen je dajal, ljubezen sprejemal. Iskreno, neprisiljeno in ne demagoško: veni, vidi, vici. Prišel je, videl je in videli so ga, spregovoril je in so ga sprejeli za svojega. In on se jim je ves dal. Siloma so ga izgnali iz domovine, na Koroško, ni šel sam od sebe, vztrajal je doma kot dninar na kmetiji, pa so ga vrgli čez mejo zaradi nemškega imena in očetovega orožništva. Angleži ga niso sprejeli, vrnili so ga. Pa so ga poskušali vreči vnovič čez mejo. Šele v tretjič se jim je posrečilo: pogнали so ga čez Madžarsko v Avstrijo, kjer je v Gradcu našel sprejem v „lesenem mestu“. Na tej prvi postaji je pustil grob očetov. Šele msgr. Jagodic, ki ga je tam našel, ga je pritegnil v slovensko begunsko skupnost.

Tu je postal begunski pisatelj taboriščnih razmnoženin in aliatske Koroške Kronike. Iz tega časa so njegovi podlistki, anonimni in šifrirani, pa njegove prve povesti, ki so izšle takoj nato v knjigah (Rotija, Sin mrtvega, Prekleta kri). Niso pa več utegnili ponatisniti Kaplana Klemenca in Jerčevih galjotov, ki sta ostala v listih.

Švicarski prevajavec prof. Gerold Schmid, ki je Mauserja obiskal v taborišču, ga je predstavil v prevodu Kaplana Klemenca: „Predstavite si visokošolca, katerega je usoda iztrgala iz njegovega poklica in njegove domovine ter ga pognala v vagonaste lesene barake begunskega taborišča. V noči brli sveča na zaboju, ki velja tudi za pisalno mizo. Kot veter hiti svinčnik od vrste do vrste grobega zavrnega papirja. Ko je stran polna, pade na tla. Čas je drag in kazalec na uri je pokazal že polnoč in čez. Tako dela Mauser noč in dan; in ko po kratkem spanju zasije jutro, vzame na ramo orodje cestnega ali gozdnega delavca, da zasluži dnino za preživljanje sebe in svoje družine.“ Ne samo, da je v taki ustvarjaljoči mrzlici pisal svoje povesti, temveč tudi ni bil povsem svoboden v izražanju svojih misli: „Je hudič, ko nima človek prostih misli. Rad bi napisal resnico, pa se mi zdi, da bi naše hranitelje bolela“ (pismo meni 30. 3. 49).

Zato je npr. povest Sin mrtvega zelo medla z ozirom na borbo, v kateri so se pobijali Slovenci med seboj; revolucije se ne dotakne, le psihološki problem po njej ga zanima. Pisal je pod psevdonomom, ker se verjetno ni smel spuščati konkretno v pravkar preživete razmere doma. Zaradi – „zaveznikov“, ne domačih oblastnikov. Zato je to opisovanje gorenjske domaćnosti imelo predvsem namen, kot se je izrazil prof. J. Severju l. 1949: „Povej ljudem, da bi jim rad ustvaril, naslikal tisti dom, ki so ga imeli doma, da bi vsaj to sliko vzeli s seboj v svet.“ Ta slika je bila idealistično-idilična, vse grehe poravnajoča in vse slabe razvade odpravljajoča (Rotija); pa tudi temna, baladno grozotna, ko se greh vleče skozi tri rodove, da se očisti v zdravi kmečki družini.

Tej baladni povesti treh rodov je sledila zgodba modernega socialnega Kaplana Klemenca iz ljubljanske „Sibirije“ pred vojno: borba v brezbožnem okolju novega komunizma

za krščanski socialni red. Iz ekspresionistične borbe z Bogom v Pregljevem Plebanusu Joannesu je tu navzven obrnjena borba za Boga v modernem svetu. Sodobni problem, zato tak uspeh povesti v svetu, da je španski prevod izšel v znani barcelonski kolekciji „Giganti“ ob boku – Nobelovih nagradencev (1961). V Slovincih pa je šele po 15 letih doživel knjižno izdajo (1965), deset let po prvem nemškem prevodu (1955). Za Kroniko je napisal gorenjsko domačijsko zgodbo o Jerčevih galjotih, o strasti pravedanja za „verigo“, v tem primeru za brezvrreden svet v močvirju, s pravedanjem je zvezano propadanje gruntov in družin, ki jih spet spravlja le ljubezen. – Finžgarjevi motivi.

To je najvidnejša Mauserjeva begunska književnost, ki je tedaj pomenjala beguncem resnično nadaljevanje domovine in zadnjo podobo kmetstva tik pred njega dokončnim propadom v naslednjih letih. Od tod ljubezen do Mauserja pisatelja, ki je je bil deležen med begunci vse življenje: napajal jim je žejo domotožja.

Toda prava njegova stvaritev pa je bila tista, ki je ni napisal, pa jo je snoval in od časa do časa odpiral vrata v svoje snovanje. Zamislil je roman o naših „mrtvih bataljonih“ in anonimno objavljeni odlomek priča o visoki kvaliteti njegovega pristopa k umetniški obdelavi. Tu je zasnova o življenju v taboriščih Leseno mesto, ki bi bil lahko važen dokument naše tedanje kronike. Povest se je razvila v par odlomkov in feljtonov. Ni je mogel napisati, verjetno, „da ne bi žalil hranitelje.“ Zamislil si je veliko podobo Velike obtožbe iz let 1940-45, ki je tedaj ni napisal. Verjetno je povest Ljudje pod bičem, ki jo je napisal za Svobodno Slovenijo v Buenos Airesu (1949), že obdelava te zamisli, ki je nato začela izhajati v družinskem listu novo vstale Mohorjeve družbe v Celovcu Vera in dom. Razdrto ognjišče pa je pozneje izšla povest Razdrto gnezdo o razpustu bolniških sester v Ljubljani in usodi razpršenih sester. V teh snoveh, ki so se mu podile v glavi, bi realizirane dale to, kar bi nam lahko bil pravi Mauser, namreč pisec najsodobnejše sodobnosti, naše revolucionarne in begunske usodnosti. Tako pa je ta snov razbita in razpršena v številnih njegovih majhnih podlistkih, ki jih ne on ne drugi nimajo vseh v evidenci, ter jih je le nekaj zbral prof. J. Sever in jih je med drugim izdala SKA v zbirki Na ozarrah. Niso to Cankarjeve medvojne Podobe iz sanj, so pa cankarjanske povojne podobe slovenskega begunstva.

Mauser bi se po vseh naših računih moral razvijati v to smer kroničarja in epika slovenske revolucijske in porevolucijske resničnosti. Tedaj pa mu je nekaj „preskočilo“ to že nakazano pot: aliaty so prenehali s Koroško Kroniko in začela je z novo delavnostjo Mohorjeva družba. Slovenski begunci so se z vso voljo zavzeli zanjo. P. Odilo Hajnšek ji je iz ZDA preskrbel nove tiskarske stroje in gmotno podporo, Balantičeva družina v Buenos Airesu je Mohorjevi poslala svoj zbornik Gor čez izaro za prve Večernice. Karel Mauser pa ji je posvetil svoje pero in Korošci vso svojo ljubezen.

Že odslej je pisal za Korošce v njihov list Koroška kronika, ki je bila pod aliati še predvsem „begunska“, in so jo deloma begunci tudi urejevali. Nova Mohorjeva pa naj bi bila izrazito koroška narodna ustanova s častitljivo tradicijo, ki jo je bilo treba obnoviti kljub sovražnosti iz domovine in deloma Korošcev samih, ki so bili še brez avtohtonih pisateljev. V prvi list Vera in dom je dal Ljudje pod bičem (zato povesti nismo ponatistili v Svobodni Sloveniji). Za redne knjige, predvsem Večernice, pa je zamislil povesti, ki naj bi osvetlile Korošcem njihovo zgodovinsko pomembnost: snoval je roman o ustoličevanju koroških knezov, pa ni imel dovolj zgodovinskega gradiva. Nato je napisal Puntarja Matjaža, zgodovinsko povest iz časov turških napadov in kmečkih pultov. Je prva njegova zgodovinska povest, pisana v obliki pregljevskega zgodovinskega mozaika, baladnih podob, s katerimi riše zgodovinsko podobo prvega turškega vpada, kmečkega punta in izdaje fevdalnega gospoda. Dobra povest v načinu Bevkovega zgodovinskega pisanja bolj kot Pregljevega. Knjižno ni izšla njegova prva koroška povest Domačija ob Peci, ki je bila verjetno nanovo napisana, doma izgubljena povest Domačija v globeli. Tudi povest Mrtvi rod je nekako za Korošce prirejena gorenjska Prekleta kri: problematika gorenjskega grunta, prestavljena v koroško deželo in njene jezikovne posebnosti. „Zemlja“ je svojevrsna poanta narodnostnega problema med mestom in deželo, ki jo je potem razvil tudi v gorenjski povesti Jamnik; v njej je dobila še poudarek, da mesto iznaručuje in ponemčuje, dočim se zemlja ohranja samo v zdravih trdnih slovenskih družinah. Te povesti je deloma snoval še na Koroškem, dopolnjeval pa že v Ameriki. Iz Amerike je tudi poslal Korošcem povest Velika rida in ji napisal posvetilo: „Iz tujine poklanjam to knjigo koroškim ljudem, njim, ki še iz starega žive, ki jim je domača beseda kot kruh in sol. Preproste so besede in preprosti ljudje. Napisal sem jo, da bi obudil spomine; Tebi ki jo boš bral pa zato, da bi čutil, kako lepa in živa je slovenska beseda.“ Zbirki črtic Ura s kukavico, ki je izšla v dveh knjigah, je napisal še določneje: „Naj bo izraz moje ljubezni do Mohorjeve in vsega, kar je koroškega, in izraz spoštovanja do vseh kulturnih delavcev na Koroškem.“ Iz vsega tega vidimo, s kakšno ljubeznijo je pisal za Korošce zavestno preprosto in z narodnostnimi poudarki; ne moremo pa reči, da bi bil nasilno podučljiv: tendenco je skril v zgodbo. Je pa snov namenoma vsa iz patriarhalnega kmečkega življenja, s poudarkom starih dobrih časov in dobrih nravi, iz duha tradicije, konservatizma in domoljubnega ohranjanja jezika in zemlje. Iz pisatelja begunske usodnosti je postal pisatelj koroškega domačijstva, toda vedno – polnokrvni pisatelj.

Po vselitvi v Združene države Amerike l. 1950 smo pričakovali povesti iz dogajanja med slovenskimi izseljenci v tej zaoceanski deželi, kamor se že stoletja seli slovenski življenj. Pa je Amerika nudila zelo malo navdihla Mauserjevemu pisateljevanju. Nekaj črtic iz tovarniškega življenja, doživljanje dobe med svojimi otroki, v pomenjkanju s sinom Klemenom: to so tovrstni feljtoni. Ena sama večja povest: Večna vez. Zgodba zakona, ki se poljubno razvezuje, pa vendarle ostaja večna vez med dvema, ki sta se cerkveno poročila. Psihološka lepa povest in globoko dojetje problema, duhovne zvestobe zakoncev – v modernem času in svetu.

V Ameriki je Mauserja zajelo zunanje slovensko organizacijsko življenje z vso polnostjo zaposlitve v dnevnem časopisu. Ne samo, da je Ameriška domovina prinesla v ponatisu večino njegovih v prejšnjih letih izšlih knjig pa tudi povesti, ki knjižno niso izšle (Kaplan Klemen, Ljudje pod bičem ...), temveč tudi velik del kulturno-poročevalskega dela je potekalo izpod njegovega peresa. Knjižna poročila, gledališka priporočila in poročila, slovenske besede ob najrazličnejših priložnostih, reprezentativni nastopi pri zborovanjih in sestankih, predavanja, vodilna mesta pri raznih združenjih (Slovenskih protikomunističnih borbcih ...) itd., so – poleg dnevnega dela osmih ur v tovarni svedrov – več kot dovolj zaposlovala njegovo delavnost.

Toda kljub temu je našel časa, da je končal vsaj eno zamisel iz taboriščnih let: roman iz naših revolucijskih let. Tedaj je sicer zamislil Veliko obtožbo (Ilija je pozneje napisal Hudo pravdo iz teh let) v letih 1941-1945, toda v novem romanu je šel še preko tega časa v novejšo razmere, ki tudi po svoje tepejo sedanje čase. Nadaljeval je kar svojo povest Ljudje pod bičem. Koroško zasnovano, nekoliko namenjeno za buenosaireski list, je zdaj presnoval za trilogijo, ki jo je srečno končal s knjigami, izšlimi pri Slovenski kulturni akciji: I. zv., str. 140, 1963, II. zv., str. 244, 1964 in III. zv. str. 430, 1966. Tako mu je narasla trilogija na 710 strani. Pač najdaljši tekst v slovenski emigraciji in – najpomembnejši. Pri pisanju tega ro-

mana se je zdaj čutil prostega vsakega ozira pred „zavezniki“ in tudi pred potrebo nujnega ljudskega nivoja, kateremu se je vdajal na Koroškem. Ko ga je ponudil v izdajo SKA, je bil predsednik Ruda Jurčec bolan in sem ga nadomeščal jaz. Tedaj smo sprejeli sklep, da izdamo njegovo delo. Ne bom tu označeval trilogije, ker je splošno znana in priznana (izšla je v Celovcu že druga izdaja l. 1969 prav tako v treh knjigah), in gotovo pomeni vrh v Mauserjevem ustvarjalnem delu. Pa tudi enega vrhov emigracijske književnosti sploh. Prof. prelat Šolar se je izrazil obiskovavcu domovine od tod, da mu pomeni tudi vrh celotne slovenske književnosti – tudi domovinske – tistih let. To mnenje je laskalo tudi meni, kajti v odboru SKA je pokojni R. Jurčec, ko se je vrnil spet na svoje mesto, odločno očital meni, da je „škandal, ne, zločin, da smo izdali to knjigo.“ Razumem odpor modernega, pri Francozih šolanega pisca proti kakršnemu koli „domačijstvu“ v smislu tehnične tradicije in idejnega reakcionarca, toda Mauserjev roman gre daleč čez to omenjeno strujo v risanje idejnih sporov ene cele dobe. Tudi ni „epopeja“ v smislu onih, ki bi želeli „domobranski roman“ iz teh let, polnih bitk na eni in drugi strani. Je le psihološki roman na ozadju tega kaotičnega časa v taki reprezentativni obliki, taki plastični in umetniški sugestivni sili, da bi ga želel imeti prevedenega v tuj evropski jezik v prepričanju, da bi bil vreden večje cene kot Kaplan Klemen v nemščini in španščini ali Sin umrlega v francoščini. Zadoščenje mi je bil sklep tržaške nagradne komisije Vstajenje, ki je l. 1966 nagradilo Ljudje pod bičem z oceno: „Pisatelj je vse osebe psihološko globoko doumel in življenjsko polno podal, da spadajo med najboljše v slovenskem slovstvu, trilogija sama pa je tehtna pridobitev polpretekla dobe.“

Predvsem ta roman je utrdil Mauserjevo vrednost in priljubljenost med emigrantskimi in zamejskimi Slovenci, pa tudi v domovini, v kolikor je prišel tja, ter v resnici zaslužil ime emigrantski „bestseller“.

Ob izidu trilogije sem neke zapisal željo, naj bi Mauser nadaljeval usodo glavnih dveh junakov v emigraciji, naj bi ju spremljal skozi „leseno mesto“ v Ameriko in ob njima opisal vse to, kar si je v taborišču namenil, pa ni izvršil, ker zaradi „zaveznikov“ ni mogel in smel in ker ga je z začrtane poti speljala vstran ljubezen do Koroške in nujna potreba tiska Korošcem.

Pri obisku v Argentino mi je rekel, da je to zelo vabljliva misel...

Toda: zopet mu je „nekaj preskočilo pot“: obljuba, da napiše leposlovni življenjepis škofa Barage. Kot Slovenec in kot Amerikanec je čutil dolžnost, da pripomore po svojih močeh k beatifikaciji svojega rojaka. Začel je študirati zgodovinsko gradivo in pisati čim verneje po zgodovinski resnici. Zasnoval je ta biografski roman historično in realistično razvojno, biografsko čimbolj zvesto. Pisal ga je sproti za torontski verski list Božja beseda. Prvi del do odhoda v Ameriko je izšel tudi knjižno pod naslovom Le eno je potrebno (1972). Toda: le eno bi bilo potrebno: končati to zgodovinsko povest, da bi mogel nadaljevati svojo uspešno trilogijo za novo nadaljevanje. Toda v pisanju te povesti ga je prvič zadela srčna kap na cesti... Opomogel si je. Ob zadnjem obisku mi je celo pravil, da lepo napreduje pisanje. Kako daleč je prišel, ne vem...

Iz zadnjih ameriških let je samo še zbirka Na ozarrah njegovih krajših vrstic in meditacij iz vseh let, predvsem prvih taboriščnih, ki mu jih je zbral njegov prijatelj Janez Sever in izdala SKA (str. 375) v letu 1970 kot jubilejno knjigo k njegovi petdesetletnici, 25 letnici zdomstva in k jubileju njegove 25. knjige!

Tudi ta „drobiž“ spada med njegovo dobro delo. Posvečeno je argentinski slovenski mladini.

Ob zadnjem prihodu v Argentino lani mi je prinesel zbirko pesmi, ki jih je zadnja leta, ko ni mogel več toliko pisati velikih proznih del, zapisoval kot „hčerke trenutka“, ki so se mu utrjevale ob poklicnem delu ali kjer koli in kadar koli. Večinoma z mislijo na smrt in življenje v večnosti. Njegove gregorčičevske-predsmrtnice pa ne v njegovem slogu.

Upam, da jih bomo lahko izdali v izboru v njegov – spomin.

* * *

To in tako je literarno delo Karla Mauserja, ki je umrl v 59 letu starosti. Samo bežno sem ga naslikal, da podam njegov obseg in malo karakteristike. Kakor tudi ga je be-roče ljudstvo sprejelo brez pridržka za svojega literarnega glasnika, je le problematična pisateljska osebnost. Prav gotovo bo držalo, da je bil umetnik besede. Pisal je s pesniškim žarom in ustvarjajočim ognjem. To čutimo iz

vsake besede ne samo v pripovedništvu, tudi v člankih, celo v pisanju v Kotičkovega strica: piše iz notranje ustvarjalne sile s svojiskim slogom, z lepo metaforično prisposobo in lirčnim občutjem. V opisih njegovih proz je mnogo lirčne poezije. Prav tako kot v njegovih pesmih, ki so samo lirčen domislek v slogu pripovedništva. Drži: je gotovo umetnik in dober stilist.

Literarno zgodovinsko bi spadal pod oznako „domačijstva“. To je realistične struje koncem preteklega stoletja, ki ni hotela v brezdušni naturalizem, kot je vodil razvoj te struje – dete materializma, temveč je poudarjala duhovno plat prav v tem, da je v opisu domačega, pokrajinsko svoj-skega človeka odkrivala „duha zemlje“, krščansko-etično gledanje na življenje in njega probleme. Bili so še romantični realisti, ki so gledali na usodnost z optimističnimi očmi in se jim je življenje reševalo vedno v idiličnosti. So pisatelji, ki so zaverovani v preteklost, v tradicijo, v stare etične temelje, ki imajo duhovno moč tudi za bodoče ro-dove. Tak lahko sedanjemu svetu velja za reakcionarja, konservativca, buržuja ali kulaka, toda če ta svoj svet po-daja v živi umetniško oblikovani podobi, je ustvarjavec umetnin, tudi če je vsebina duha komu odvrtna. Tak pi-satelj je Mauser: pisatelj iz domačijstva: iz zdravih kore-nin in svečenik! Njegov optimizem je bistven del njegove osebnosti in njegove vere, lahko ga odkloniš, toda – nje-gova literarna podoba, kot jo ustvarja pred tvojimi očmi, je lahko kljub temu visoko kvalitetna.

Kar me najbolj moti v Mauserjevem delu, je njegova vzgojna tendenca – ki pomeni njegovo „večerništvo“ in ki me je najbolj dirnila v prvi njegovi knjigi Rotija. S kakšnim veseljem sem l. 1948 vzel v roke to prvo slo-vensko leposlovno knjigo v emigraciji in jo hlastno prebral v senci gozda v žabnicah pod Sv. Višarji. Kako sem užival novega pisatelja, njegovo sočnost in napetost – v prvem delu; v drugem sem ga „klel“: zakaj povezovati vse nitke in vse osebe poslati skozi „poboljševalnico“ v idilo? Potneje – že v Prekleti krvi – je to vidno hoteno namer-nost skril in jo podal organsko vključeno v zgodbo samo, ki jo rešuje pač v skladu s svojim svetovnim nazorom in ne več s posebej poudarjeno vzgojno tendenco. In tako je te vedno manj tudi v bodočih povestih. Tudi v koroških in celo v posebej označenih kot „večerniških“. Njegov na-zor mu že določa snov in rešitev življenjske podobe, ki jo hoče oblikovati – tako kot marksistom njihova marksistična usmeritev in rešitev: umetniška vrednost pa je v obliko-vanju samem in v polnosti življenja v novem umetnostnem liku, ki ga po besedi posreduje nam.

Literarni zgodovinar mora priznati vsakemu nazoru pra-vico oblikovanja umetniških podob, svojih vizij in jih

ocenjevati po umetniški sili sami, ki je v nji. Finžgarjevi Strici so zame njegova največja umetnina, pa so idejno skrajno reakcionarni, da naravnost neetični, imajo pa svojo kmečko etičnost: strici naj se ne poročajo na majhnem po-sestvu, naj se odrečejo ljubezni in naj rešujejo – grunt. To je gruntarska morala, kulaštvo, toda delo je velika – umet-nina.

Tudi Mauserjeve domačijske povesti so po večini dobro napisane stvari, (npr. Jerčevi galjoti, ki ne zaostajajo za Finžgarjevimi), dasi nam motivika – ni nova! So motivi iz Finžgarja (pravdanje, Dekla Ančka), pa diše po Preg-ljevi baladiki, po Jalnovih planinskih opisih. Po notranji stereotipnosti problematike ter pisateljskem živcu pa bi jih postavil v Bevkov pisateljski oblikovni svet.

Kot pisatelj „novega stila“, novih oblik, pionir osvajanja novih prijemov pa Mauser ni bil. Ni bil stilni avantgardist, niti iskavec novih form, kar igra v ocenjevanju „napredka sploh“ veliko vlogo. Toda – ali ni v času modnega Cankar-jevega neromantičnega panteističnega nerealističnega sim-bolizma, recimo še v dobi vpliva Lepe Vide – pisal Tavčar svoje Cvetje v jeseni v slogu že petdeset let zastarelega literarnega načina: pa kakšna umetnina! Mauser se spričo zavestne nemodernosti svojega načina pisanja – v svoji skromnosti – ni smatral niti za pisatelja, ker ve, da ne išče „novih potov“. Je pa iskren ustvarjavec močnih lite-rarnih podob. Ustvarja jih po svojem srcu in duhu, in bodo živele, ko se bo obletelo listje avantgardnih posku-sov. Sreče jih ustvarja, v srca gredo... žive so in bodo živele in vonjale... ko bo marsikakšna sedaj priznana „čudovita“ roža že suha in brez vonja kazana v herbariju „zgodovinskega rozvoja“, mrtva, toda zaslužna v razvoju – stila...

Mauser je živ pisec našega spomina na podobo kmetstva, kot smo jo pustili doma in ki jo je čas razvoja prerastel; je pisec naše begunske taboriščne poti; in našega gledanja na dogodke revolucije in protirevolucije, iz katerega je ustvaril svoje glavno delo Ljudje pod pičem. Je pisec, ki se je dajal vsem, ki so ga potrebovali, dajal iz domotožja, usmiljenosti in potrebe... Koroškim Slovincem iz potrebe in iz ljubezni...

Morda je največji v svojih majhnih črticah, morda v svojih čudovitih govorih in poslanicah... vsekakor v svoji besedi in svojem duhu. Bil je ponižni služabnik Dobrote in Lepote. Slovenski Kulturni akciji je bil velik mecen, ko nam je podarjeval svoja dela... in vrednostni sodruden in sode-lavec. Slovenski emigraciji v celoti pa še mnogo mno-go več.

TINE DEBELJAK

Prof. dr. SREČKO BARAGA

Starejši in srednji rod slovenskih intelektualcev in mnogih drugih v Buenos Airesu, doma in po svetu se bo spominjal samosvoje in izredne osebnosti profesorja dr. Srečka Ba-rage, ki je umrl 1. februarja 1977 v svojem šestinsedem-desetem letu.

Bil je član in odbornik Slovenske kulturne akcije in nekaj let njen prizadeven predavatelj in pisec zgodovinskih član-kov – pred leti je obdelal snov kmečkih uporov; predavanje „Odnos Slovencev do Jugoslavije“ je objavil kot samostoj-no študijo v Vrednotah, 1968.

V mladosti je dr. Baraga prehodil pot slovenskega štu-denta, ki je bil namenjen trgovskemu poklicu, a se je – po vzpodbudi kaplana A. Gornika in z lastno voljo – podal devetnajstleten na realno gimnazijo v Kočevju, a maturiral na klasični gimnaziji v Ljubljani, leta 1927. Študij slavistike je dokončal leta 1932 v Beogradu. V srednješolskih letih se je udeleževal v katoliških dijaških organizacijah, kot visokošolec pa je bil član akademskega društva Borba in prvi predsednik medorganizacijske Zveze slušateljev Lju-bljanske univerze.

Dr. Srečko Baraga je služboval kot suplent na gimnazijah v Varaždinu – kjer je bil skupaj s Kocbekom, s katerim sta bila dolga leta intimna prijatelja – v Novem mestu in Mariboru, nato pa kot profesor v Ptuj in na meščanski šoli na Jesenicah. Med vojno je poučeval na realni gimna-ziji v Ljubljani. V Idriji je vodil učiteljski tečaj, po vojni pa se je kot odločen nasprotnik komunizma umaknil iz Slovenije čez Koroško in nato s skupino prvih beguncev v Italijo. Tu se začel najvišja doba njegovega življenja. Kot ravnatelj slovenske gimnazije v taborišču Monigo pri Trevisu je bil poslan v Trst, da bi na povabilo vojaške

uprave organiziral slovensko šolstvo na Primorskem in Goriškem. Bil je strokovni svetovalec ameriškemu poroč-niku Johnu Simoniju, načelniku prosvetnega oddelka pri ZVU. Tu je pokazal svoje šolniške in organizacijske spo-sobnosti. Na tem področju bo ostalo njegovo ime zapisano z velikimi črkami za vedno. Čeprav so ga v Ljubljani ob-sodili na smrt februarja 1946, je dr. Baraga ostal na svo-jem mestu do leta 1948, ko se je priselil v Argentino.

Škoda je, da mu zaradi skrbi za vsakdanji kruh v zadnjih letih – neutrudno je prenašal težke zavoje puloverjev od pletilk k šiviljam in od njih k židovskim trgovcem – ni bilo mogoče napisati spominov o tej svoji dobi organizi-ranja šolstva v Trstu. Večkrat je omenjal: „Še to naredim, potem pa moram začeti pisati spomine, ker bom kmalu umrl.“ To zadnje mu nisem verjel, ker je bil silno delaven in živahen; neutrudno je mogel debatirati in pripovedovati daleč čez polnočne ure o politiki, o zdravilstvu in boleznih, o trgovini, o Kocbeku, operni glasbi, nogometu... Bil je mojster v šahu. Mnogo se je ukvarjal s študijem Balantiča, poznal je do podrobnosti zgodovinske dogodke okoli Pudoba in grahovske tragedije.

Kdove, morda se je zadnjih deset let preveč razdal v svoji podjetni življenjski raznemu organizacijskemu delu pri društvih. Njegova naloga bi bila pisanje. A dr. Srečko Baraga je bil v sebi preveč požrtvovalen in vedno priprav-ljen za sodelovanje – v bistvu je bil dober človek, čeprav je svojo dobroto tolikokrat odedal z navidezno ostrino in trdoto. Tudi iz njegovih besed ni konec koncev odsevalo ničesar drugega, kot ljubezen do krščanske in slovenske stvari.

FRANCE PAPEŽ

8. FEBRUARJA 1849 SE JE ODSELIL V NESMRTNOST.

france prešeren

SPOMIN NA NJEGOV ODHOD JE POSLEJ SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK.

Vremena bodo Kranjcem se zjasnile,
jim milši zvezde kakor zdaj sijale,
jim pesmi bolj sloveče se glasile;

vendär té bodo morebit ostale
med njimi, ker njih poezije mile
iz srca svoje so kali pognale.

iz Venca

Prešernova revolucija je bila prav v tem, da se je odločil za kulturo, ki mu je bila najbližja, navkljub pritiskom, navkljub materialnim stiskam. Ostal je zvest samemu sebi in se ni prodal. S svojimi soneti je dokazal, da jezik nikakor ne more biti omejitel pri vrhunskem ustvarjanju, z „Zdravljico“ pa tudi, da se je vredno boriti za svobodo ideje tudi proti avtoriteti.

(novi list, 1. 2. 1977)
Saša Rudolf

PREŠERNOVCI 1977

Za slovenski kulturni praznik 8. februarja, obletnica smrti Franceta Prešerna, so v Ljubljani razglasili tradicionalne PREŠERNOVE NAGRADE za ustvarjalce in kulturne delavce v matični Sloveniji. Letos so bili s Prešernovo nagrado odlikovani:

Akad. slikar MIHA MALEŠ za grafični, slikarski in ilustracijski opus. Slikar je eden od pionirjev slovenske grafike, virtuoz sproščene risbe. Njegovo umetniško sporočilo trdi, da umetnostno področje ni omejeno in da je sleherna naloga vredna umetnikove pozornosti. Maleš je mojster v risbi, grafiki, slikarstvu, ilustraciji, knjižni opremi in umetnostni publicistiki.

Arh. BORIS KOBE za arhitekturo, slikarstvo, oblikovanje spomenikov, knjižno ilustracijo in pedagoško delo. Njegove arhitektonske zamisli so dale temelj preureditvi stare Ljubljane. Njegovo umetniško in pedagoško delo – je tudi univerzitetni profesor – zajema arhitekturo in slikarstvo, scensko oblikovanje in knjižno ilustracijo.

Pesnik LOJZE KRAKAR za pesniško zbirko „Nekje tam čisto na robu“. V njegovi poeziji sta prisotna dva osrednja tona: groza, obup, vizija smrti; pa ne manj – kljubovalnost, vera v življenje, v lepoto, v dobro. Njegova poetika noče besednega blišča, od pesnika pa zateva, da svoj verbum iztrga iz sebe in ga zapiše kot kapljo krvi.

NAGRADE PREŠERNOVEGA SKLADA

Ob Prešernovih nagradah podeli nagradna komisija vsako leto tudi nagrade iz „Prešernovega sklada“. Letos so jih bili deležni: **Organist Hubert Bergant** za izvedbo J. S. Bacha orgelskih del; **pisatelj Vlado Habjan** za roman „Trotamora“; **slikar Tone Lapajne** za samostojno razstavo 1976 v Ljubljani; **filmarja Janez Marinšek in Koni Steinbahr** za ustvarjalne dosežke risane filma; **pesnik Valentin Polanšek** s Koroške za pesniške zbirke v zadnjih letih; **igralka Majda Potokar** za vlogo Rachel v drami „Živite kot svinje“; **skladatelj Milan Stibelj** za skladbo

Plesalka TATJANA REMŠKAR za baletno in umetniško ustvarjalnost. Nagrado umetnici uveljavi zatrditev, da je „svojo umetniško nadarjenost in moč Tatjana Remškarjeva posredovala slovenskemu kulturnemu prostoru z izredno plesno tehnično predanostjo, dramatično izraznostjo, soustvarjalno požrtvovalnostjo in delovno disciplino“. Velika je njena zasluga s prenašanjem klasične baletne tradicije na mlajši baletni ansambel.

Filmski režiser IGOR PRETNAR za režijo filma „Idealist“ in za celotni filmski opus, s katerim je ustvaril, kot pravi utemeljitelj nagrade, kvalitetno povezavo med slovensko literaturo in filmom. Najbolj poznani njegovi filmi so „Na valovih Mure“, „Pet minut raja“, ekranizacija Prežihovega Voranca romana „Samorastniki“, pa najnovejši „Idealist“, v katerem približa Cankarjevega Martina Kačurja.

Arhitekta BRANKO in IVAN KOCMUT za arhitektonske in urbanistične rešitve mariborske regije. Pomembne so njune zasnovane Javornika in Dobje vasi, pa projekti za Triglavsko žičnico.

Skupina za izvedbo HLAPCA JERNEJA na osrednji proslavi 100-letnice Cankarjevega rojstva 1976 v Ljubljani. Imenoma so zapisani Jože Babič, Polde Babič, Darijan Božič, Beno Hvala, Primož Kozak, Peter Skalar, Matjaž Vipotnik kot režiser, igralci, scenograf, libretist, glasbeni kreator in televizijski realizator.

„Xystus“; **režiser Zvone Šedelbauer** za režijo Wedekindovega „Pomladnega prebujenja“ in za Ardenovo delo „Živite kot svinje“; **režiser Anton Tomašič** za televizijsko režijo „Vrnitev“; **slikar Janez Vidic** za samostojno razstavo 1976 v Mariboru; **prevajavka Radojka Vrančič** za prevod Proustovega romana „V sencih cvetočih deklet“; **Zala Dobnik, Hugo Porenta in Milan Štrukelj**; **arhitekta Alenka Velkavrh in Jože Dobrin** za arhitektonske rešitve v vzgojno varstvenih zavodih; **fotograf Joco Žnidaršič** za umetniško fotografijo.

Na letošnji Prešernovi proslavi v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu so 14. februarja spet podelili že tradicionalne knjižne nagrade revije Mladika; hkrati pa tudi že drugi priznanja Mladi Oder 76, ki sta jih naklonili Slovenska prosveta iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice.

Komisija za podelitev nagrad k V. nagradnemu natečaju za novele v reviji Mladika je pod predsedstvom prof. Martina Jevnikarja ugotovila, da je na tečaj prišlo pet novel, pa da nobena ni ustrezala pogojem natečaja za prvo in drugo nagrado. Podelili so samo dve enakovredni tretji nagradi, ki sta jih prejeli pisateljici Tončka Curk za novelo „Noč v grajskem stolpu“ in Majda Košuta za novelo „Velika noč“ (le-ta je natisnjena v najnovejši 2-3 številki letošnje Mladike).

premišljanja

Vsi ljudje, posamezniki in skupnosti, imamo pravico živeti polno življenje. S stališča posameznika to pomeni, da ima pravico do najvišje mere razviti svoje zmožnosti in sile, do dela, kjer jih more polno zaposliti, in do sadov, ki iz tega izvirajo, tvarnih in duhovnih. Tvarnih, to je za služka, s katerim more preživeti sebe in svoje, in duhovnih, do ugodja in zadoščenja, ki ga daje dobro opravljeno delo.

S stališča skupnosti, zlasti narodne, pa pravica do polnega življenja pomeni, da ima skupnost kot celota pravico, da se uveljavlja na vseh življenjskih področjih, da imajo njeni udje dostop do vseh panog dela in da ima vsak ud v njej možnost najti tudi vse pomočke za svoj polni razvoj in za svojemu pravemu poklicu ustrezno delo.

Ti obdedi pravici, posameznikova in skupnosti, pa sta med seboj v razmerju dialektične soodvisnosti. Posameznik, vsaj ne vsak posameznik, se ne more polno razviti v skupnosti, ki sama ne živi polnega življenja, polnega v širini, to je na vseh življenjskih področjih, in polnega v višini, to je tudi v najvišjih dosežkih vsake delavnosti.

V pomankanju tega je morda tudi glavni in zadnji razlog naše politične neboljnosti: v preteklosti, v Avstriji, smo pripadali narodnostni skupini, ki je nekatere delavnosti, med njimi politiko, ohranjala v začetku le za neki sloj, plemstvo, ki ga mi nismo imeli, pozneje pa za pripadnike nekega, gospodujočega, naroda, kateremu mi nismo pripadali. Zato dolgo nismo imeli dostopa vsaj do visoke politike ne, nikoli pa ne polnega dostopa. In morda je tudi v tem vsaj eden od razlogov za politično spretnost Italijanov, ki so bili v zgodovini razbiti v mnogo držav, katerih vsaka je imela svojo politiko in je zato razmeroma mnogo ljudi imelo dostop do nje in se moglo politično šolati in izživljati.

Na drugi strani pa polno življenje skupnosti zavisi od polnosti življenja njenih udov. Če so tem vrata do polnosti kakorkoli zaprta, če ti ne morejo polno razviti svojih sil in življenju skupnosti vtisniti pečat svojega dela, tudi njeno življenje ne bo moglo biti polno življenje.

Saj more posameznik doseči neko polnost tudi, kadar skupnost ne živi polnega življenja. To velja, recimo, za pesnika, za skladatelja, za filozofa. Do neke mere more pesnik pesniti, četudi njegovi skupnosti ni do njegovega pesnjenja, skladatelj more skladati, tudi če nihče ne posluša njegove glasbe, in filozof more razmišljati, tudi kadar nima komu posredovati dosežkov svojega razmišljanja. Do neke mere, pravim, saj tudi pesnik, skladatelj in filozof potrebujejo svojo publiko, potrebujejo odmeva, ki prihaja od nje, potrebujejo pobude in potrebujejo kritike, da se morejo zares polno razviti in izraziti. Razen tega pa je vsako ustvarjalno delo izliv neke polnosti, izraz življenja, ne samo zase, marveč tudi za druge in je po svojem bistvu dar drugim, zato morajo ti drugi biti, darovani dar sprejemati, le tako se more ustvarjanje neokrnjeno izvršiti.

A so še druge vrste življenjskega dela, ki pa sploh niso mogoče le v intimnosti, za katere je še mnogo bolj po-

Priznanja Mladi Oder 76 za amatersko gledališko delo pa so prejeli: Egon Štoka, član igralske skupine Prosek-Kontovel, za glavno vlogo in sceno v igri „En dan z Edvardom“; Damjan Paulin, član amaterske skupine Štandrež, za vlogo načelnika v igri „Sumljiva oseba“; Mira Štrukljeva za režijo igre „Sumljiva oseba“; Karlo Kovič za vlogo očeta v igri „Kovačev študent“, ki jo je izvedla amaterska skupina v Marijinem domu v ulici Risorta v Trstu; Stana Kopitar Oficija za vlogo matere v isti Vodopivčevi igri pa za vse dolgoletno delo pri amaterski igralski skupini v Marijinem domu kot igralka in režiserka; je tudi poklicna igralka slovenske igralske skupine na tržaškem radiu. Literarne nagrade Mladike je nagradenkama izročil prof. Martin Jevnikar, priznanja Mladi Oder 76 pa predsednik Slovenske prosvete prof. Marij Maver.

vinko brumen

pravica do polnega življenja

trebna skupnost, da se delo more opraviti. Kot primere takih delovnih področij imenujemo gospodarstvo, vojsko in že omenjeno politiko. Gospodarstvenik se more uveljaviti le, če je vključen v družbo, katere potrebam more s svojim gospodarjenjem streči, katera odvzema in porablja njegove proizvode in mu zanje vrača dobrine, s katerimi more dalje in vedno uspešneje gospodariti. Vojak ne more razviti svojega poklica in ga zaposliti, če nima na voljo vojske, katera se mora vsaj pripravljati na boj, če hvala Bogu dejansko ni zapletena vanj. In politik more postati zares politik in se kot tak tudi uveljaviti le v neki skupnosti, katero pomaga urejati navznotraj ter braniti in uveljavljati na zunaj.

Ostanimo pri teh poklicih, ker je ob njih lažje pojasniti, kar nameravamo razmisliti! Predstavimo si, da imamo v nepolno živeči skupnosti ljudi, ki čutijo nagnjenje do katerega od teh poklicev! Recimo, da je med nami, v naši slovenski združbi skupnosti, nekdo, ki ima izrazit vojaški talent! Kako ga naj razvije, kako naj ga polno izživi, kako naj doseže zadoščenje, kakršnega človeku prinaša delo, za katerega je rojen in resnično nadarjen?

Skušajmo se vživeti v vso težo tega vprašanja! Marsikomu med nami je bila nenadoma zaprta pot do njegovega pravega poklica ali ga je moral opustiti, ko se je že pribil do njega – in s kakimi žrtvami v preminogih primerih. To nam je naložila naša zla usoda, morali smo to sprejeti in prestat, prikrajšan pa je marsikdo zato bil za polnost svojega življenja. Pred usodo smo bili brez moči in udati smo se ji morali. Sedaj pa rastejo med nami mlajši ljudje, že tukaj rojeni in tukaj izšolani, ki vedo, da morejo in morajo le tukaj doseči in izživeti svojo življenjsko polnost. Mar imamo pravico, da jih oropamo za to polnost, ker so nekoč drugi nas?

Kako naj tedaj polno izživi svoj poklic nekdo, ki mu lastna skupnost za to ne daje možnosti? Najbližji odgovor je: vleniti se mora v skupnost, kjer bo to mogel doseči. V našem primeru vojaškega talenta: pridružiti se mora skupnosti, ki ima tudi svojo vojsko, stopiti v njene vrste in postati v njej to, k čemur ga kliče poklic.

Nekoč, se zdi, je bilo to nekaj povsem naravnega in poznano celo nekatere znamenite zglede te vrste. Iz naše zgodovine je znan primer Evgena Savojskega (1663-1736). Doma iz majhne Savoje (četudi je bil rojen v Parizu), v svoji domovini ni mogel pričakovati, da bi mogel doseči svojo polnost, zato se je ponudil v službo francoskemu kralju in ker ga ta ni sprejel, je stopil v avstrijsko vojsko, kjer se je odlično uveljavil. Iz ruske zgodovine pa sploh poznamo mnogo primerov prišlecev iz drugih dežel, zlasti izpod turške oblasti, ki so dosegli visoka mesta in se dobro izkazali.

Danes je kaj takega mnogo težje, nasprotuje mu zlasti nacionalizem našega časa. Ne le nacionalizem vstopajočega, verjetno še bolj nacionalizem sprejemajočih. Kako naj se nekdo veselo in z mirno vestjo pridruži tistim, pri katerih bi moral pozabiti ali vsaj zatajiti svoj izvor, kjer bi moral morda delati celo proti koristim lastnega naroda?

Kako bi mogel to storiti, če bi moral zavreči, kar mu je dotlej bilo ljubo in sveto? Težko je to storiti tudi, če je za to treba zapustiti domovino ali, še huje, postati tujec v domačem kraju, kadar je ta odtrgan od domovine in pod oblastjo drugega naroda. Lažje je pač tistim, ki so že v tujini, celo tu rojeni in izsolani, in sploh je to lažje v novih, šele nastajajočih narodih, kjer so vsi prebivalci bolj ali manj prisilci, zato tudi novi prišlec ni tako nov, da se ne bi mogel dobro včleniti v skupnost in se v njej polno uveljaviti.

A tu je jedro in ost problema, v včlenitvi. Nekoč je ta pomenila popolno asimilacijo, to je tako vtopitev v sprejemajočo skupnost, da je novi prišlec postal povsem enak vsem drugim, da se ni v ničemer ali se čim manj razlikoval od njih, da je bil med njimi čim manj viden in občuten kot tujec. Danes se povsod vedno bolj uvideva, da taka asimilacija ni primerna oblika včlenitve niti za prišlee niti za one, ki jih sprejemajo. Danes se raje vidi, da se prišlec sicer včleni v skupnost, da pa ohrani ob tem vse posebnosti in vrline, ki jih je prinesel iz svojega prejšnjega sveta, da tako ostane sam zdrava in cela osebnost, in da z njimi obogati in oplodi novo skupnost in njeno kulturo. Takemu načinu včlenitve pravijo integracija in jo celo uradno zastopajo v nekaterih deželah, npr. v Kanadi ali Avstraliji, kakor nam poročajo.

Integracija v novo skupnost – pravilna integracija in le o tej ves čas razpravljamo – tedaj ni opustitev ali izguba ene narodnosti in prevzem druge, ni zamenjava nečesa za nekaj drugega, ni obubožanje, marveč obogatitev nečesa danega z nečim novim. Kdor se pravilno integrira ali včleni v novo skupnost, tedaj ničesar ne izgubi, marveč pridobi, med drugim tudi možnost polnejšega življenja, ki je tukaj predmet našega razpravljanja. In tudi tam, kjer sprejemajoči pričenjajo integracijo tako umevati in kjer pri tem tudi zastopniki prišleecev pomagajo, je še treba skrbeti, da se bo včlenitev izpeljala tako, da bodo včlenjenci zares ohranili kar največ prejšnjih vrednot.

Tako, in mislim, da pravilno umevana integracija pač scvpada s tistim, kar je škof A. Ambrožič v razgovoru s sodelavcem ljubljanske Družine imenoval tretjo stopnjo zdravega razvoja vseljenčevega. Ta navadno v novi deželi sprva vse graja in se rad zapira v emigrantski „geto“, pri čemer marsikaj „zamrzne“; takega stanja ne moremo želeli. Druga stopnja izseljenčevega razvoja pa je obratno težnja po pretirani asimilaciji, ko skuša postati bolj domačinski kot domačini sami. A, nadaljuje škof Ambrožič, „če pa ima človek srečo in pamet, in mnogi jo imajo, potem se zave, da ima v sebi dve kulturi, dvoje obzorij, dvoje gledanj na svet; in spozna, da ga to samo bogati in plemeniti. To je po mojem tretja stopnja zdravega razvoja in to je tista stopnja, ki si jo človek želi zase in za druge. Tak človek je vesel, da je bil rojen nekje drugje. Obenem pa je vesel, da je prišel v Kanado.“ (Prim. Slov. država, sept. 1976, str. 4).

Doseči to zdravo tretjo stopnjo naj bi bila težnja vsakega naseljenca in pri tem bi mu morala njegova skupnost pomagati. Saj to proži težave, ni lahek problem to, zato je treba o njem resno razpravljati.

Med nami pa pred tem problemom padamo v neke čudne vrste dvojnost, celo razklanost. Že malo več logike bi nam moralo razkriti vso težo problema – in pa potrebo, da o njem razmišljamo, razpravljamo in ga rešujemo.

S ponosom kažemo na tiste ljudi naše krvi, ki so v drugih narodih dosegli visoka mesta ali opravili velika dela. Vemo, da največkrat niti doma, prav gotovo pa v svoji lastni zdomski skupnosti tega ne bi mogli doseči. Hvalimo jih, pa pozabljamo, da se ti ljudje imajo za svoj uspeh zahvaliti tudi včlenitvi v tiste narode, kjer so se nato uveljavili, pa čeprav ni bilo treba, da bi zato pozabili na svoj narod, ko so se integrirali v novo skupnost.

Na drugi strani pa v govorih in spisih ostro zavračamo ne samo asimilacijo, ampak tudi integracijo, tako ostro, da se kmalu še beseda ne bi smela spregovoriti med nami. Tudi ko omenjamo in celo hvalimo stvar, se bojimo besede. Kako je to, da je prav in hvale vredno, kar so nekateri že napravili, obenem pa bi bilo napak in zavrženo, če bi drugi isto storili? Zakaj hvalimo dosežke, obsojamo pa pot do njih? Ali torej že samo dejstvo te dvoj-

nosti ne sili k resnemu razmišljanju o tem problemu? Ne s pavšalnimi sodbami in vsakovrstnimi predsodki, temveč le s strogo objektivno razčlenbo dejstev homo mogli najti rešitev, ki bo prava in pravična na vse strani.

Mar bi imeli Kobale, Lauschete, Lajovice in vse tiste, ki jih išče in opisuje E. Gobec, če se ti ne bi bili včlenili v narode, med katere so prišli? Kako bi sicer dosegli svoje položaje, kako bi razvili in pokazali svoje sposobnosti, kako bi opravili delo, kakor so ga?

Nečesa pa ne smemo prezreti. Naj se oprost, a potrebno je to ponavljati in celo prav glasno! Integracija ne samo dopušča ohranitev prejšnje kulture in tudi jezika, marveč to celo spada k njenemu bistvu; brez tega integracija ni to, temveč navadna asimilacija. Integriranec lahko istočasno ostane živ in zaveden ud svoje izvirne skupnosti, sme tudi zanj storiti, kar le more. Veličina zgoraj imenovanih in drugih je gotovo v tem, da so dosegli, kar so dosegli, za nas pa je še posebno pomembno in zanje posebno častno, da so pri vseh dostojanstvih in časteh, ki so jih dosegli v novi narodni skupnosti, ostali tudi Slovenci in da so kot taki tudi ravnali, zlasti kadar so mogli slovenstvu karkoli pomagati. In to, kar so storili za svoj rodni narod, je še toliko bolj zaslužno, ker za svoje osebno uveljavljanje tega niso potrebovali, prej bi jim utegnilo biti v oviro, vsaj v prejšnjih časih, pa tudi za to niso ničesar dobili. Dajali so res iz svoje osebne polnosti in iz zavesti, da so še vedno pripadali tudi svojemu rodnemu narodu.

To smemo želeli in pričakovati od naših mlajših in v tem smislu naj se umejo besede, ki sem jih tudi naslovil na našo mladino v govoru v Ramos Mejji, a so mi jih v objavi izčrtali, ker da je zmanjkalo prostora: „Res je, da bo v čast slovenstvu, kar boste dobrega storili tudi za novo domovino, in prav je, da čim več storite. A zaslužnejše utegne biti, kar boste naredili naravnost in izrečno za slovenstvo. Zaslužnejše tudi zato, ker bo verjetno manj opaženo, manj cenjeno, manj omenjeno. Saj celo naš rod, ki toliko želi, da bi naš duh še naprej živel tudi v vas, vendar s posebno slastjo razglašja prav tisto, kar kdo od nas doseže izven slovenstva, s čimer more obogatiti kulturno zakladnico katerega drugega, večjega naroda. Sami cenimo bolj tisto, kar darujemo drugim, kakor pa to, s čimer ohranjamo in množimo kulturno dediščino svojih pradedov. Zato utegne biti ohranjanje in večanje dediščine zaslužnejše. Verjetno bo terjalo tudi več žrtev in več napora.“

Zanimivo bi bilo še posebej razmišljati o tem, zakaj bolj cenimo tisto, kar smo dali drugim, kakor pa to, kar smo storili zase. Morda iz zavesti neke manjvrednosti ne verujemo v dobro in vrednost tega, kar dosegamo, dokler nam drugi tega ne povedo. Ker tega, kar ostane pri nas, tuje največkrat ne vidijo in ne ocenjujejo, v svoji majhnosti, ne toliko številčni, tudi mi ne vidimo njegove cene. Vemo pa in se veselimo, da je vredno, kar smo dali tujcem, ker so oni to ocenili kot vredno. Kdaj se bomo naučili spoznavati tudi preroke, ki ostajajo v Nazaretu? In se ob tem obenem veselili, da od svojega bogastva lahko kaj damo še drugim?

Bistvo vsega problema je v pravici do polnega življenja, ki je nikomur nimamo pravice kratiti. V tem razmišljanju smo se zlasti ustavili pri nekaterih mejnih ali izrednih primerih. Velja pa, da imamo tudi vsi drugi pravico in dolžnost iskati čim polnejše življenje in da to ni mogoče brez živga osebnega stika z živim kulturnim življenjem. Naše zdomsko kulturno delo, kakor je vsega obudovanja vredno, za to ne more zadostovati. S kulturo v rodni domovini je naš stik prerahel. Zaživeti moramo s kulturnim obličjem, v katerega smo prišli. Res je, kakor smo videli, da ta okoliščina proži vrsto vprašanj, s katerimi se ne sprijemamo dovolj resno. A odgovornost za usodo naših mlajših, če ne za našo lastno, je preresna, da teh vprašanj ne bi dobro razmislili in jih prav reševali ne le v teoriji, marveč tudi v praksi. To pa ne gre brez miselnega napora, za to je treba misliti.

Naši mladi imajo pravico, da iščejo polnost svojega življenja. Mi pa, ki že nismo tako mladi, ki se nam življenje nagiblje na drugo stran, pa imamo prav tako pravico do tiste polnosti, ki nam jo naš položaj dovoljuje. A tudi ta je v nevarnosti in nas izziva v nadaljnje razmišljanje.

rebula - rezerve do Cankarja?

17. novembra 1976 je na Cankarjevi proslavi v Gorici kot glavni govornik nastopil pisatelj in esejist prof. dr. ALOJZ REBULA. V govoru je na Cankarjev lik posvetil z neobičajnim žarometom, z docela novega zornega kota. Njegovi uvidi, globoko zaznani in spoznani, so pobudili mnoga nova vprašanja za smotno in objektivno analizo Cankarja umetnika in človeka. Tako je govor razumel tudi sodelavec tržaške revije Mladika t.n., ki je po govoru pisatelja obiskal na Opčinah in mu zastavil vrsto vprašanj. Dr. Rebula je odgovarjal jasno in prepričljivo. Odgovori, ki nadaljujejo na goriškem govoru začeto pisateljevo nit novih pogledov na mojstra slovenske besede, so natisnjeni v novembrski Mladiki (števil. 9, 1976). Zaradi izredne izvirnosti, svežosti in aktualnosti intervju, ki ga je vpraševalec naslovil „REBULA - REZERVE DO CANKARJA?“, posredujemo našim bralcem v celoti.

Je res, profesor Rebula, da ste v slavnostnem govoru v Katoliškem domu v Gorici izrekli vrsto drznih rezerv do Cankarja?

Da, ampak, potem, ko sem najprej poudaril Cankarjevo veličino: to, kar ga ne kot literata, ampak kot duha dvigne nad njegove največje sodobnike, od Manna do Musila. To pa, kar sem si drznil v Gorici, bi si drznil pred katerim koli forumom.

Bi za bralce Mladike na hitro navedli svoje rezerve?

Prvič, rezerva do kakega ontologičnega momenta, do katerega pride v njegovem pojmovanju slovenstva. Preprosteje povedano: rezerva do sporočila, kakršno na primer izhaja iz znamenite Slovenske legende. Skrčena v stavek se njena vsebina glasi: biti Slovenec je preklestvo. Ta misel mi je nesprejemljiva. V prekucnjeni varianti je spet splavala na dan v filozofiji Tarasa Kermavnerja.

Drugič?

Drugič sem izrazil svojo rezervo do njegovega pojmovanja umetništva. To je teorija o izvoljenosti, ki jo naš demokratični čut danes težko sprejema. Čudna romantična ostalina v žareči modernosti socialista Cankarja. Preden sem šel v Gorico, sem si še enkrat prebral *Belo krizantemo*: bleščeča, a zelo egocentrična knjiga. Samooboževanje na najvišji ravni.

Se vam zdi, da je treba to njegovo pojmovanje postavljati v zvezo s tem, da si je Cankar izvolil status svobodnega pisatelja, verjetno prvi na Slovenskem?

Nekaj zveze je gotovo. Vsekakor je Cankar inavguriral med nami dokaj nesrečen arhetip: tip tako imenovanega svo-

bodnega književnika. Svobodnega od službenih urnikov. A hlapca založb, na milost in nemilost režimom.

Imate tudi kakšno tretjo rezervo?

Do klišeja njegovega trebušastega, presitega, filistrskega rodoljuba. Priznam temu liku umetniško silovitost, ne priznam mu zgodovinske verodostojnosti. Boriti se za slovenstvo ni bilo nikdar rentabilno ne za imetje ne za renomé, pod Avstrijo še najmanj. Po vsej logiki bi moral biti takšen etično votel vampirski rodoljub že zdavnaj Nemec. Že to, da vztraja pri slovenstvu, ga etično karakterizira.

Ste izrazili tudi kakšno rezervo do njegove družbene ideologije?

Njegov utopizem sem primerjal s Prešernovim realizmom. Citiral sem stavek iz svoje knjige, ki je obležala v skladišču koprskeske Lipe: na plovbi po slovenskem morju homo vzeli na krov kot predragoceno brašno vseh dvajset knjig Ivana Cankarja, toda naša zvezda bo ostal – Prešeren.

Poročevalec v Katoliškem Glasu je zapisal, da ste prikazali Cankarja zelo človeškega, takšnega, kakršen je pač bil.

Da, sklicujoč se na to, kar Cankar sam pravi v svojem slavnem govoru o Aškercu, da namreč med nami ni bogov. Prijel sem ga za besedo. Proti določenemu malikovalstvu, ki dela iz Cankarja etičnega heroja. Vsakemu svoje! Cankarju priznajmo duhovno in umetniško veličino, etični heroizem – z drugo besedo svetost – pa pustimo raznim Slomškom, Baragom, Gnidovcem, Vošnjakom. Od razmerja do denarja do razmerja do ženske Cankar ni ravno tak, da bi predlagal zanj beatifikacijski postopek.

Morda se bo med slovenskimi zdomskimi in zamejskimi literati, literarnimi kritiki in zgodovinarji našel kdo, ki bo tvegala odziv na Rebulov izziv. Do zdaj ga v slovenskem svobodnem tisku razen v Mladiki, še nismo zaznali. Glas vsakemu tehtnemu uvidu in zaznavku na široko odpira svoje strani.

urednik

pripomba k Cankarjevim proslavam

Še vedno je slovenski svet v znamenju proslav stoletnice rojstva Ivana Cankarja, čemur se pridružuje še nekaj drugih literarnih jubilejev, kot npr. Kettejev in Kosovelov, ki jih je tudi treba obhajati. Take proslave imajo ljudje radi. To je ena tistih stvari, ki se lahko zberejo Slovence neglede na njihov svetovni nazor k isti priložnosti in k isti proslavi, tembolj, ker smo Slovenci navajeni, da vidimo v literaturi našo najvišjo narodno vrednoto. Zato uganjamo z literaturo pravi kult. V tem kultu smo bili vzgojeni. Slovenec vidi svoje največje moke samo v pisateljih. Še na misel mu ne pride, da bi primerjal z njimi kakega znanstvenika, gospodarstvenika, zaslužnega politika, vojaka ali celo sindikalista. Dogaja se, da kažejo isti ljudje, ki so v političnem pogledu popolnoma brezbržni za usodo slovenstva ali stojijo politično samostojnemu slovenstvu celo sovražno nasproti, naravnost fanatično vnemo za slovensko literaturo in se kar cedijo od navdušenja za Prešerna ali Cankarja. V malem bi lahko rekli, v bolj umirjeni obliki pa je morda večina Slovencev takih. Zato je

ravno ob Cankarjevih proslavah zelo značilno prišla do izraza ta tipična slovenska navada oziroma nagnjenost, da dajemo literaturi daleč večji pomen, kot pa ga ima v resnici, oziroma da pripisujemo literaturi in literarnim osebnostim naloge, ki bi jih morale opravljati čisto druge panoge narodne aktivnosti, zlasti politične. Slovenci vidimo v pisateljih Cankarjevega (in Prešernovega) kova bolj svoje narodne predstavnike in narodne voditelje kakor pa tisto, kar so v resnici bili in kar bi morali biti: predstavnike našega kulturnega življenja, umetnike besede, nosilce določenih estetskih in duhovnih vrednot.

V tem je iskati vzrok, da s tako vnemo in tako zagrizeno iščemo v Cankarjevih tekstih njihov politični in svetovno-nazorski pomen, tega zadnjega pa seveda spet istimo s političnim. Ne zanima nas toliko Cankar kot umetnik besede in kot izpovedovalec duhovnih in estetskih izkušenj, ampak kot glasnik morebitnih političnih nazorov. Izmed vsega Cankarjevega dela ni v slovenski publicistiki nobena stvar tolikokrat omenjena in citirana kot njegovo predavanje v

Trstu, v katerem je izrazil svoje politične nazore, in njegovo slovitno geslo: mati, domovina, Bog, kajti v njegovem tržaškem predavanju vidijo slovenski marksisti potrdilo svojega nazora, v geslu „mati, domovina, Bog“ pa iščejo slovenski katoličani ali bolje rečeno potencialni klerikalci dokaz, da Cankar miselno in politično ni stal daleč od njih, če že ne na njihovi strani.

Proslave za stoletnico Cankarjevega rojstva so bile in so še priložnost, da so te navadno nekoliko prikrite težnje in kompleksi slovenske psihe in miselnosti spet prodrli na dan. Nobena politična obletnica, pa naj pomeni še tako važen, vesel ali žalosten datum v slovenski zgodovini, npr. obletnica koroškega plebiscita, ali kmečkih uporov, ali pokola junija 1945, ali česar koli, ne more tako razgibati Slovencev kot take literarne proslave. To je dokaz pretiranega vrednotenja literature kot glavne oblike narodne eksistence in vitalnosti in hkrati podcenjevanja drugih, posebno političnih in civilizacijskih oblik narodnega življenja.

Manjši narodi so na splošno nagnjeni k temu, da pripisujejo svoji literaturi pretiran pomen kot dokazu svojega obstoja in volje po življenju. To je nekaj normalnega v začetnem razvoju narodnega prebivanja in kulturnega življenja, postane pa abnormalno, če se predloži zavleče in duši rast drugih oblik narodnega življenja, s katerimi bi se morala spojiti literatura v zavesti ljudi v harmonično in uravnovešeno skladnost. Nekoč mora vsak narod zrasti. Če pa se kultura literature, ki je značilen za začetni razvoj, zavleče predaleč v dobo narodnega dozorevanja in polnega razvoja, postane to patološki pojav, pri katerem tudi literatura izgubi svojo pravo funkcijo in postane nadomestek politike in še marsičesa, kot ravno pri Slovencih, kjer nam literatura ne daje resničnih in velikih umetniških stvaritev prav zato, ker je ostala v bistvu zgolj narodnoobrambna, za kar imamo med drugim značilne primere na Koroškem in pri Slovencih v Italiji, v bistvu pa velja to za vso slovensko literaturo razen redkih izjem. To pomeni, da kot narod še nismo prebili zida, ki nas drži proč od političnega terena našega narodnega boja za obstanek in mednarodnega uveljavljanja. Imamo svojo literaturo, nimamo pa svoje narodne politike, in ker nimamo polno razvitega narodnega življenja in narodne harmonije, tudi še nimamo prave narodne kulture v modernem smislu. Slovenska narodna politika si je za kratek čas našla svoj izraz v osvobodilnih bojih, zlasti za Koroško l. 1919, v boju proti fašističnim in nacističnim

okupatorjem in v boju proti komunističnemu totalitarizmu, morda tudi – občasno – še v kaki drugi obliki, nato pa je sama od sebe ali pod pritiskom zunanje sile, kot npr. danes v Sloveniji pod pritiskom Titove diktature, spet zamrla. Zato ni čudno, da nas poznajo v svetu – če nas sploh poznajo – samo po naši literaturi, na katero se vedno sklicujemo, absolutno pa ne poznajo naših političnih teženj in jih zato seveda tudi ne upoštevajo, npr. kar zadeva sedanji boj koroških Slovencev za manjšinske pravice ali cilje odpora proti Titovi diktaturi in beograjskemu centralizmu v Sloveniji.

Po pojmovanju drugih moramo biti Slovenci, ki toliko damo na literaturo oziroma, ki vse damo samo na literaturo, ne samo zadovoljni, ampak blaženi, če lahko izdajamo svoje literarne revije in pišemo pesmice in „črtice“ v svojem jeziku, kot npr. ravno na Koroškem. Kaj naj bi hoteli kot v literaturo zaverovani Slovenci še več?

Kakor je torej človek lahko vesel Cankarjevih, Prešernovih, Kosovelovih in drugih takih literarnih proslav, se po drugi strani vendar ne more izogniti grenkemu spoznanju, da Slovenci ravno z njimi – namreč z njihovim pretiravanjem in z njihovo sentimentalno in puhlo retoriko – dokazujemo svojo nezrelost kot pravi, politični narod. Dokler ne bomo z enako vnemo in ponosom prirejali proslav generala Maistra, ki nam je osvobodil in rešil za Slovenijo Maribor in vsaj pol štajerske, katerega obletnice pa gredo neopazene mimo nas, dokler ne bomo postavljali po slovenskih mestih – in to na glavnih trgih – spomenikov tudi velikim možem naše politične zgodovine, kot je bil, postavim, Janez Ev. Krek, in naših osvobodilnih bojev, kot je bil Ilija Gregorič, dokler ne bomo poimenovali glavnih trgov in cest v naših krajih po nosilcih naše, ne pa tuje zgodovine in celo po zatiralcih slovenskega naroda, dokler ne bomo dokazali, da vemo, kakšen pomen imajo za narodno življenje poleg literature tudi politična svoboda in neodvisnost, gospodarstvo, splošna kultura, znanost, zdrave družbene razmere, in dokler ne bomo z molkom doživljali najusodnejše obletnice naše politične zgodovine, toliko časa nam take hrupne in množične, od zgoraj organizirane proslave literarnih obletnic ne bodo mogle biti v pravo veselje – vsaj ne tistim Slovincem, ki znajo misliti in ki se nočejo samo zadovoljevati z retoriko.

c. a.

zaznanja

ciril a. žebot

jimmy carter je rekel...

V zadnjem mesecu volilnega boja v Združenih državah je kandidat demokratske stranke Jimmy Carter na časnikarska vprašanja odgovarjal med drugim tudi o svojem gledanju in namenih glede Jugoslavije za primer možnega sovjetskega vdora v deželo po Titovi smrti. Predvolilne Carterjeve izjave so bile dokaj nepremišljene. A dva dni po volitvah je Carter že izvoljeni predsednik ZDA svoje predvolilne izjave glede sovjetske nevarnosti za Jugoslavijo spremenil. Ker se nam ne zdi vseeno, kaj sedanji predsednik ZDA misli o Jugoslaviji in o sovjetskem pritisku na Beograd, se je urednik Glasa obrnil na prof. dr. Cirila A. Žebota v Washingtonu s prošnjo, da kot dober poznavalec zunanje politike Združenih držav predstavi našim bralcem, za kaj je pri Carterjevih pred in povolitnih izjavah glede Jugoslavije šlo. Dr. Žebot se je odzval s spodnjim zapisom.

20. januarja letos je bil Jimmy Carter slovesno ustoličen za predsednika Združenih držav s prisego pred Kapitolom v Washingtonu. Pred volitvami je v zadnjem mesecu svoje predsedniške kampanje govoril tudi o Jugoslaviji in o možnosti sovjetske nevarnosti. Ker je svoje prvotne izjave že po volitvah dokaj spremenil, sem zbral neposredna besedila o tem razvoju mišljenja sedanjega predsednika.

Carterjeva prva izjava

Poročilo Glasa Amerike o tiskovni konferenci predsedniškega kandidata J. Carterja v Kansas City (16. oktobra 1976, Report N° 2/5328) pravi:

„Kandidat Carter je izjavil, da ni odločen o tem, kakšne mere bi kot predsednik podvel, če bi Sovjetska zveza nastopila proti takšnim neodvisno usmerjenim vzhodnoevropskim državam, kot sta Jugoslavija in Romunija. Ko je možnost takšnih sovjetskih akcij označil kot obžalovanja vredno, je guverner Carter poudaril: „Jaz bi ne šel v vojno za Jugoslavijo. Kot ne bi uporabil ameriških vojakov, če bi

se ljudstvo na Poljskem ali v Vzhodni Nemčiji odločilo za osvoboditev.“

Tretja debata v TV

Poročilo o tretji, zadnji televizijski debati med predsednikom Geraldom Fordom in kandidatom Carterjem 22. oktobra 1976 v Williamsburgu, Virginija, je 23. oktobra prinesel znani dnevnik The Washington Post in se glasi:

„Kraft (časnikar Joseph Kraft - op.) je nato vprašal Carterja o njegovi izjavi v soboto (16. oktobra - op.), ko je zatrdil, da bi ne bil za vstop Združenih držav v vojno za brambo Jugoslavije, tudi če bi Sovjetska zveza poslala svojo vojaško silo v to deželo po smrti predsednika Tita.

Kraft je omenil, da so Ford in prejšnji predsedniki menili, da je modrejše ogniti se takšnim izjavam, in je pristavil, da je Carterjeva izjava „dejansko povabilo“ za oboroženi sovjetski poseg.

Carter je dejal, da je govoril o Jugoslaviji z nekdanjim ameriškim veleposlanikom W. Averellom Harrimanom, ki

je bil nedavno na obisku v Beogradu in zagotavljal, da jugoslovanski voditelji „pravijo, da ni verjetnosti za sovjetski vdor“.

Carter je dodal: „Ne verjamem, da bi bila naša državna varnost naravnost prizadeta“, četudi bi prišlo do take invazije; nemodro bi ravnali, če bi rekli, da bomo šli tam v vojno“.

Ford je povzel Kraftovo pripombo in dodal, da je nemodro vnaprej razkrivati ameriški odgovor, saj se spominjamo, da so take izjave glede Koreje bile pravo povabilo za severnokorejski napad leta 1950. Pripomnil je, da „je mnogo bolje, če druga stran ne ve, kaj bomo storili“.

Kissinger reagira

Poročilo o nastopu državnega tajnika Henryja A. Kissingerja v televizijski oddaji „Face the Nation“ v zvezi s Carterjevo izjavo o Jugoslaviji je 24. oktobra 1976 prinesel dnevnik The New York Times:

„Gospod Kissinger... je dejal, da bo Carter, če bo izvoljen, prav gotovo znova premislil svojo ‚nevarno‘ izjavo, da bi ‚ne šel v vojno za Jugoslavijo, tudi če bi Sovjetska zveza poslala tja svojo vojsko‘. ... Kissinger je pripomnil, da ‚je važno, da (Sovjetska zveza - op.) razume, da bi pritisk na Jugoslavijo nanesele najresnejše posledice za odnose z Združenimi državami“.

Moj komentar

V The Washington Post sem takoj poslal naslednje pripombe, ki jih je dnevnik 30. oktobra 1976 objavil:

„Volilni in časopisni odmevi na guvernerja Carterja nepremišljeno izjavo o Jugoslaviji so se sukali okoli njenega manj pomembnega prvega dela, kjer zagotavlja, da bi ‚ne šel v vojno za Jugoslavijo‘ v primeru kakšne bodoče sovjetske invazije.

V zakasnelem metezu tega ‚vojnega‘ dela Carterjeve izjave, ki jo je bil ponovil v odgovoru na vprašanje Josepha Krafta v zadnji predsedniški debati, so skoraj spregledali njen mnogo važnejši drugi del. Svojemu ‚ne vojna‘ odgovoru je guverner Carter dodal: ‚Ne verjamem, da bi bila naša državna varnost naravnost prizadeta‘, če bi Sovjetska zveza vdrla v Jugoslavijo. To (zmotno) mnenje bi moralo biti predmet nepopustljivega spraševanja.

Poleg osrednjega področja Organizacije Atlantskega pakta (NATO) v zahodni Evropi ni dežele, katere neodvisnost pred Sovjetsko zvezo bi bila važnejša za bistvene koristi Združenih držav, kot je Jugoslavija, ki obvlada jadransko obalo in Vzhodne Alpe. To je tudi razlog, zakaj vse od druge svetovne vojne Jugoslavije niso nikoli pojmi ali priznali za sovjetsko ‚vplivno območje‘.

Če se guverner Carter ne strinja s tem že davno utemeljenim zaključkom, upravičeno lahko ugibamo, katerim drugim možnostim za preprečenje sovjetskega ropu Jugo-

slavije bi se bil še pripravljen odpovedati v prid kaki drugi ugodnosti.

Kolikor mi je znano, guverner Carter ni javno umaknil ali razjasnil svojega zanikanja pomembnosti, ki ga ima jugoslovanski teritorij za varnost Združenih držav. To ni predmet, kjer bi se kdo lahko ‚zarekel‘ v vročici ali pod vplivom volilne kampanje. Guverner Carter se s to svojo izjavo ne sme izmakniti.“

Kaj meni evropski urednik

Evropski urednik The New York Timesa C. L. Sulzberger je 31. oktobra 1976 o Carterjevi izjavi glede Jugoslavije zapisal v Parizu:

„Carter se še kar naprej neodgovorno izjavlja o stvareh, o katerih še ni dovolj poučen, kot npr. o Jugoslaviji... Trdi, da Jugoslavija ni dovolj važna za ameriške koristi, da bi se zanjo borili, čeprav so celo italijanski komunisti... do obisti zaskrbljeni glede bodočnosti svoje sosedbe po Titovi smrti.“

Carterjeva izjava po volitvah

Iz zapisnika s časnikarske konference z novoizvoljenim predsednikom ZDA J. Carterjem, dne 4. novembra 1976 (The New York Times, 5. novembra 1976) razberemo tudi: Vprašanje: „V vročici volilne kampanje je včasih kaj v naglici rečeno in, kot ste večkrat poudarili, ste na vprašanja odgovarjali na podlagi znanja, ki ste ga takrat imeli. Je možno, da bi si vi o predmetu Jugoslavije, ko boste še bolj preučili to vprašanje, prihranili izbiro ob možni sovjetski akciji tam?“

Odgovor: „To je ena možnost. Svoje stališče do Jugoslavije sem pojasnil. Če bi Sovjetska zveza vdrla v Jugoslavijo, bi bilo to skrajno resno porušenje miru. To bi bila gražnja vsemu svetu, kolikor gre za miroljubni svet. To bi nam toliko bolj onemogočilo vsakršno delo v širokem smislu detente. In neglede na to, če bi mi dejansko zaposlili našo vojsko v Jugoslavijo – dvomim, da bi do tega prišlo, – bi moral o tem dokončno odločiti v danem trenutku. Dodal bi še, da je bilo moje sporočilo o Jugoslaviji, da je država vojaško močna, dokaj enotna, zelo zavzeta za neodvisnost, pa da je možnost za sovjetski vdor zelo neverjetna.“

Predsednik Jimmy Carter v Beli hiši

20. januarja letos je Jimmy Carter prisegel na biblijo kot 39. predsednik Združenih držav. Ni dvoma, da bo predsednik Carter iz Bele hiše odločal, tudi o Jugoslaviji, dober poučen in resno zavzet za dejanske ameriške koristi. V Jugoslaviji in v Sloveniji pa tudi poznajo staro rimsko vodilo, „fortes fortuna adiuvat“, ki ga potrjuje tudi slovensko krščansko vodilo: „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!“

Washington, D.C., februarja 1977

darovi

S.L.O.G.A. Slovenska hranilnica, Ramos Mejía, Argentina, 300 pesov

Milan Magister, R. Mejía, Argentina, 60 pesov
Franc Šenk, Olivos, Argentina, 400 pesov
Ignacij Grohar, El Palomar, Argentina, 500 pesov
Herman Zupan, R. Mejía, Argentina, 500 pesov
Anton Bidovec, S. Justo, Argentina, 1000 pesov
N. N., Buenos Aires, Argentina, 400 pesov
N. N., R. Mejía, Argentina, 215 pesov
župnik Albin Avguštin, Boulogne, Argentina, 1000 pesov
ga. Marija Ogrin, Quines, Argentina, 600 pesov
N. N., Argentina, 1100 pesov
Albin Kočar, Morón, Argentina, 267 pesov
Avguštin Jeločnik, R. Mejía, Argentina, 40 pesov
ga. Ema Kessler Blejč, Argentina, 1000 pesov
lic. Franci Markež, Argentina, 600 pesov

Ivan Petkovšek, Argentina, 35 pesov
Aleksander Majhen, Argentina, 100 pesov
Vinko Mirt, Brazilija, 70 cruzeiros
Franc Kovačič, ZDA, 3 dolarje
p. Leopold Mihelič, ZDA, 10 dolarjev
škof dr. Alojzij Ambrožič, Kanada, 20 dolarjev
duhovnik Jože Ferkulj, ZDA, 50 dolarjev
ga. Ana Zelenc, ZDA, 20 dolarjev
N. N., Švedska, 10 dolarjev
dr. Dimitrij Bregant, Anglija, 2 dolarja
Vojteh Kos, Haedo, Argentina, 200 pesov
Tilda dr. Eiletzova, Buenos Aires, 580 pesov
dr. Stane Šušteršič, ZDA, 17 dolarjev
dr. Nikola Pribič, ZDA, 5 dolarjev
dr. N. N., ZDA, 45,50 dolarjev
ga. N. N., Francija 50 frankov
gdč. Dora Kosovel, Primorska, 6 dolarjev
župnik Vinko Zaletel, Koroška, 40 dolarjev
Bert Prihac, Avstralija, 10 dolarjev

Na ponovna začudenja in vprašanja ob objavi nekaterih zapisov v Glasu Slovenske kulturne akcije, ki jih zastavljajo redki rojaki, premalo poučeni o naši ustanovi, sporoča uredništvo, da je list odprt vsem slovenskim kulturnikom, ki priznavajo v 1. členu pravil zapisano vodilo naše združbe: krščanski etični temelj; ta zadosti jasno odklanja vsakršno marksistično miselnost v snovanju in pisanju. Kot ljudje in kristjani spoštujemo različnost uvidov in mnenj v prepričanju, da s tem koristno služimo svobodi kulturnega ustvarjanja, ki jo komunistični režim na Slovenskem tepta, hkrati pa s svojo kulturno dejavnostjo prinašamo svoj delež k brambi človeških pravic.

Ob tem spet poudarimo, da za vse podpisane zapise v Glasu odgovarja pisec, za nepodpisane pa uredništvo.

SKLIC

REDNI OBČNI ZBOR SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

bo v soboto, 21. maja 1977, ob pol petih popoldne v gornji dvorani Slovenske hiše,
Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina
z naslednjim

DNEVNIM REDOM

1. Pozdrav predsednika in ugotovitev pravilnosti sklica po 12. členu pravil Slovenske kulturne akcije.
2. Določitev zapisnikarja občnega zbora in dveh skrutinatorjev, ki ugotovita veljavnost pooblastil odsotnih rednih članov, nadzorujeta volitve in ob sklepu podpišeta zapisnik občnega zbora.
3. Branje zapisnika zadnjega občnega zbora z dne 24. maja 1975.
4. Poročila:
 - tajnika
 - blagajnika
 - vodij odsekov
 - urednikov publikacij
 - predsednika
5. Razgovor o poročilih.
6. Poročilo nadzorstva in razrešnica predsedniku, podpredsedniku, tajniku, blagajniku in članom nadzorstva.
7. Volitve: predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Po 9. členu pravil imajo redni člani aktivno in pasivno volilno pravico. Podporni člani pa imajo na občnem zboru posvetovalni glas. S tem obveščamo obojno članstvo in ga vabimo, da najkasneje do 10. maja 1977 pismeno sporoči odboru na sedež ustanove (Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina) morebitne predloge za občni zbor: le-te bo občni zbor obravnaval pri slučajnostih (8. točka dnevnega reda). Rok za vlaganje kandidatskih list za volitve novega odbora in nadzorstva je do 10. maja 1977 na sedežu ustanove.

Vabimo vse redne člane, ki se zaradi oddaljenosti ali iz kakršnih koli drugih razlogov občnega zbora ne morejo udeležiti, da pismeno pooblaste kakega drugega rednega člana, „da jih na občnem zboru v vsem zastopa“ (13. člen pravil).

Občni zbor je sklepčen ob nadpolovični udeležbi rednih članov, pol ure po napovedanem času pa ob vsaki udeležbi (13. člen pravil).

Lojze Rezelj, l. r.
za tajniške posle

dr. Tine Debeljak, l. r.
predsednik

SPOROČILO BRAVCEM

Uredništvo Glasa je v zadnjih mesecih prejelo nekaj novih knjig in publikacij v najavo in kronističen zapis. Tako: Zbornik Draga '75; Literarne vaje (Trst); dva zvezka tržaške revije ZALIV (št. 54-55 in št. 56-57), ki je z lanskim avgustovim zvezkom doživel 10-letni jubilej; prve tri letošnje številke tržaške revije Mladika; 4. zvezek Hrvatske revije; Milene Merlak pesniško zbirko Zimzelene luči, ki je izšla v založbi tržaške Mladike; pisatelja Leva Detela nemško pisano zbirko novel "Legenden um den Vater"; Zbornik Svobodne Slovenije 1973. O teh knjigah in revijah so pripravljeni zapisi. Zaradi pomanjkanja prostora jih bomo natisnili v bližnjih številkah Glasa.

Velja zapisati, da urednik po prijateljski naklonjenosti zasebno prejema v uporabo za Glas tudi Našo luč (Celovec), Misli (Sidney), Klic Triglava (London), Nova Hrvatska (London), Novi list (Trst-Gorica), Katoliški glas (Trst-Gorica), mladinski list Pastirček, Božjo besedo iz Kanade, iz Buenos Airesa pa Svobodno Slovenijo, Vestnik, Sij slovenske svobode in Smer v slovensko državo.

Uredništva in založbe slovenskih publikacij v svobodnem svetu znova prosimo, da vse Glasu namenjene tiske naslavljajo naravnost na urednika: Zapiola 1723, I D, 1426 Buenos Aires, Argentina.

CORREO ARGENTINO CASA CENTRAL Y SUC 7	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 1328339

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Izide dvanaajstkrat na leto. Urejuje ga José Petric, Zapiola 1723, I D, 1426 Buenos Aires, Argentina. Tisk Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, Remedios de Escalada 1826, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na: Ladislav Lenček CM, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Valentin Debeljak), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. - Za podpisane članke odgovarja podpisnik.